

הישיבה הארבע-מאות-ושלוש-עשרה של הכנסת התשיעית

יום שלישי, כ"ב בשבט התשמ"א (27 בינואר 1981)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ציוד וגיוסור), התשמ"א—1981; 2. חוק עידוד התסכון, הנחות ממס הכנסה וערבות למיליות (הוראת שעה), התשמ"א—1981.

כן הונחו החלטות בדבר אישור הוראות: 1. בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת), התשמ"א—1980; 2. בצו מס קנייה על טובין (תיקונים מס' 18, 19, 20), התשמ"א—1980; 3. בצו מס קנייה על טובין (תיקון נים מס' 23, 24, 26), התשמ"א—1981.

ב. שאילתות ותשובות

הסמך, ערד. איתרע, ועל אף הברורים, הבדיקות והידיגים שנערכו על-ידי הוועדה הבין-משרדית המשותפת, תוואי השדה נסלל בסטייה של 300° ועל כן תחום הרעש כולל את הישוב ערד. למותר מלציין את המפגע המתמיד אשר ייווצר אליכות החיים בערד ואת הנזק שייגרם בהכרח לישוב ולאוכלוסייתו.

אבקש להשיב לי:

1. מה הן הסיבות אשר גרמו לסטייה הנ"ל?
2. מי הם האחראים לכך?
3. אילו פעולות יש בדעתך לנקוט לתיקון הסטייה הנדונה?
4. מה יש בדעתך לעשות להמעטת המטרד המאיים על ערד?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסטייה נבעה מסיבות טופוגראפיות — גודל השדה ומיקום המסלולים.
2. המתכנן הוא מפקדת חיל-האוויר, והמבצע מינהל שדות התעופה במשרד הבטחון.

4. השירות לשמירת איכות הסביבה מצא בבדיקותיו כי בגין הסטייה צפויה העיר ערד, במקרים מסוימים, לרמת רעש נמוכה שאינה מחייבת טיפול כלשהו. למרות זאת, לצורך טיפול בבעיות הוקמה ועדת מעקב, בראשות הממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים ובהשתתפות איש ציבור, השירות לשמירת איכות הסביבה במשרד הפנים, מוסדות התיכונן וצה"ל.

7284. קבלת בנות שלא שירתו בצה"ל לעבודה במפעלי התעשייה האווירית

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הבטחון ביום ט"ז בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980):

נמסר לי כי במפעלי התעשייה האווירית רב מספרן של העובדות הצעירות שלא שירתו בצה"ל. כמדין נמסר

היו"ר פ. שינמן:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. תחילה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

משנה למוזכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה מטעם הממשלה: 1. חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (רישום

היו"ר פ. שינמן:

נעבור לסעיף הבא בסדר-היום: שאילתות ותשובות.

6878. גניבת נשק וציוד מצה"ל

חברת-הכנסת ש. פלאטו-שרון שאל את שר הבטחון ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

בעתון "ידיעות אחרונות", מתאריך 13 באוקטובר 1980, פורסם כי בחיפוש שנעשה בביתו של תושב הכפר קלנסווה שבממשולש נתגלה רכוש צבאי, שבכללו זוג נעליים וארגז תחמושת.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. כמה כלי נשק, ציוד צבאי ותחמושת נגנבו בחצי השנה האחרונה מצה"ל?
2. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי למנוע גניבות של נשק ותחמושת מצה"ל?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בחודשים אפריל—נובמבר 1980 נגנבו מצה"ל 37 כלי נשק קלים, כדורים ורימונים.
2. המשטרה הצבאית מנהלת חקירה יסודית בכל מקרה של דיווח על גניבת נשק, תחמושת או ציוד צבאי. משמתגלים העבריינים מתבקשים בתי-הדין הצבאיים, באמצעות התביעה, למצות עמם את הדין ולהטיל עליהם עונשים חמורים. יצויין כי בשנת 1980 חלה ירידה ניכרת בגניבות הנשק, לעומת השנה שקדמה לה.

7219. חשש למטרד רעש משדה תעופה בנכטים

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הבטחון ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980):

בתיכונן סלילתו של שדה התעופה "נבטים" היה הכרח להקפיד בקביעת תוואי השדה, באופן שהמראה והנחיתה של המטוסים יהיו מחוץ לתחום הרעש העלול לפגוע בישוב

1. האם הינך מתעתד, בעקבות הצו, להפוך את ר"ק" להתאגדות בלתי-יחוקית?
2. אם לא — האם הינך נוטל עליך אחריות לניסוח האומלל של הצו שבחתימתך?
3. האם הינך ער להשלכות המרחיקות לכת של נוסח הצו על דעת הקהל בארץ ובעולם ועל הסדרים של ממשל דמוקרטי תקין?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

- 2—3. הנוסח של הצו, האוסר את קיומו של הכנס העוין למדינת ישראל והמביע הזדהות עם אירגון הטרור המתקרא אש"פ, הוא מדויק. רבים בציבור, ללא הבדל של השקפה פוליטית או השתייכות סיעתית-מפלגתית, קיבלו צו זה בהבנה.

7324. עלותה של השמירה על בית-הדסה

חברת-הכנסת א. רון שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בטבת התשמ"א (29 בדצמבר 1980):

בבית-הדסה בחברון שוהות כעת כ-3—4 משפחות יהודיות, ועליהן שומרים דרך קבע 25—30 חיילים בתפקידי שמירה ואבטחה במשך 24 שעות ביממה. על-פי חשבוני עולה מיבצע זה כ-50 מיליון לירות בשנה הנלקחות מתקציב הבטחון.

לאור הקיצוצים בתקציב שיפגעו, ללא ספק, באימונים וברכש, האם מוצדקת, לדעת כבוד, הוצאה של 50 מיליון לירות על אבטחתן של שלוש משפחות בחברון?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חיילינו עושים את חובתם הלאומית ומבטיחים את הנוכחות היהודית בעיר האבות. במקום נמצאים משפחות מספר, ישיבה וגם בודדים.

7325. אישור פעולות צבאיות על-ידי הדרג המדיני

חברת-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בטבת התשמ"א (20 בדצמבר 1980):

אבקש מכבודו להשיב לי:

1. האם הדרג המדיני מאשר את הפעולות האלה:
א. פעולה צבאית בלבנון? ואם האישור ניתן מראש, האם הדרג הצבאי מציג בפניו את פרטי המיבצע? ב. הסתרת עוצר בשטחים המוחזקים וביטולו? ג. מדיניות כלפי כלי התקשורת הבאים לסקר אירועים בשטחים המוחזקים? ד. הריסת מבנים בשטחים המוחזקים? ה. סגירת מוסדות — מכללות, בתי-ספר — בשטחים המוחזקים? ו. הגליית אישים מהשטחים המוחזקים?

2. אם כן — איזה דרג מדיני — ממשלה, ועדת שרים לבטחון, שר הבטחון?

3. אם הדרג הצבאי מחליט בלעדית, איזה דרג הוא המחליט — הרמטכ"ל, אלוף הפיקוד, מפקד יהודה ושומרון?

4. האם בכל המקרים בעבר, שהדרג הצבאי חייב היה

לי כי רבות מהן מדריכות את חברותיהן כיצד להצהיר על דתיות, שתשחררן אוטומאטית משירות בצה"ל.

בקשר לכך אבקש את תשובת כבודו:

1. האם התעשייה האווירית מעסיקה בנות המשוחררות משירות בצה"ל מטעמי דת?
2. אם כן — מה היא הסיבה לכך?
3. מה הוא הנוהל הקבוע בכל המפעלים הקשורים בצה"ל לגבי קליטת עובדות שלא שירתו בצה"ל?
4. האם אין כבודו חושב, שקבלת בנות שלא שירתו בצה"ל מטעמי דת לעבודה במפעלים הקשורים ישירות בצה"ל, מעודדת בנות שלא לשרת בצה"ל?

הי"ר פ. שינמן:

אבקש מסגן שר הבטחון להשיב על שאילתה מס' 7284 של חברת-הכנסת אורה נמיר, שאיננה נוכחת באולם.

אסתר הרליין (המערך):

האם אפשר לשמוע את התשובה על השאילתה של חברת-הכנסת אורה נמיר?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

- 1—4. התעשייה האווירית עושה כמיטב יכולתה להעסיק עובדות ששירתו בצה"ל והן בעלות הנסיון, הכישורים והרקע המקצועי הדרושים לעבודתן בה. בהעדר חוק האוסר קליטה של בנות בגלל אי-שירות בצה"ל, לא ניתן לסרב לקלוט בת כזאת המופנית לתעשייה האווירית על-ידי שירות התעסוקה הממלכתי, כשהיא בעלת הכישורים המתאימים לצרכיה המקצועיים של התעשייה האווירית.
- לא ידוע לנו על מקרה שבו הדריכו נשים אלו את חברותיהן כיצד להצהיר על דתיותן, או עודדו לעשות זאת.

7285. דרגתה של קצינת ח"ן ראשית

חברת-הכנסת א. הרליין שאלה את שר הבטחון ביום ט"ז בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980):

אודה לכבודו אם יודיע לי:

מדוע אין דרגתה של קצינת ח"ן ראשית דרגת תת-אלוף, כדרגותיהם של מפקדי חילות אחרים, כמו ההנדסה התותחנים, הקשר וכיוצא באלה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

ההצעה נבחנת במסגרת עבודת-מטה בצה"ל. טרם נפלה הזרעה סופית בנדון.

7323. המשמעות של הצו לאיסור כנס נצרת

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הבטחון ביום כ"ב בטבת התשמ"א (29 בדצמבר 1980):

בצו שהוצאת בחתימתך כדי לאסור את כנס נצרת הוצאת מגדר החוק כל גוף או אירגון וחבר בני-אדם היוזם, המסייע והעושה כל פעולה אחרת לשם כינוס הכנס האמור.

מאחר שגופים פוליטיים מוכרים ומייצגים בישראל, כגון ר"ק, שייכים למסגרת המוגדרת בצו האמור, אבקש להשיב לי:

7435. חזרות ראשי הערים חברון וחלחול

חבריהכנסת פ. מרציאנו שאל את שר הבטחון ביום ו' בשבט התשמ"א (12 בינואר 1981):

אבקש מכבדו להשיב לי:

1. האם מתכוון אדוני למלא אחר החלטתה של מועצת הבטחון בעניין החזרת ראשי הערים חברון וחלחול למקומותיהם?

2. אם לא — מדוע?

הו"ר פ. שינמן:

חבריהכנסת סעדיה מרציאנו איננו נוכח באולם.

אפתר הרליץ (המערך):

האם אפשר לשמוע את התשובה של סגן השר, בגלל תכנה של השאלתה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

1—2. ראשי הערים גורשו כחוק. כידוע, מעשה הגירוש עמד גם בביקורת המשפטית. הסיבה לא נשחנתה, אנשים אלה הסיתו לאלימות.

7475. הבטיחות באוטובוס "דן"

חבריהכנסת ח. קופמן שאל את שר הבטחון ביום ו' בשבט התשמ"א (12 בינואר 1981):

בידיעה שהופיעה ב"מעריב" נחשפו מחדלים בטחון גייס, העלולים לסכן חיי נוסעים, באוטובוס "דן" בחניון המרכזי של "דן" ברמת-גן. ממצאי החקירה העלו כי אין נוהל לבדיקה של מטעני חבלה, ולפיכך לא אותרו מטעני חבלה מזדמנים שהונחו באוטובוס.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם קיימות הוראות בדיקה של רכב ציבורי ומי אחראי ליישומן?

2. מה יש בדעת השר לעשות כדי להגביר את הפיקוח על כלי רכב ציבורי כדי שמחבלים לא יצליחו לשים חמרי חבלה בהם?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. שר התחבורה, מכוח סמכותו לפי סעיפים 70 ו-71 לפקודת התעבורה, התקין תקנות בדבר אחריות הבדיקה הבטחונית על החברות וחובת הביצוע על הנהגים. משטרת ישראל מנחה מקצועית את הקואופרטיבים לתחבורה, וכן עוקבת אחר מיליון של הוראות התקנות ומפקחת על כך, גם על-ידי ביצוע תרגילים ובקרה.

יש לזכור שעיקר המטענים באוטובוסים הונחו על-ידי נוסעים "תמימים" (מחבלים) במהלך הנסיעה, ובמקרים אלו, כמו במקומות המים אחרים — שווקים, תחנות וכד' — חשובה ביותר עירונתו של הציבור.

לגבי החניון המוזכר, נערכו בו סיורים, והנושא נבדק על-ידי יועץ ראש הממשלה ללחממה בטרור והומלץ צו המלצות אחדות הנמצאות בביצוע.

לקבל את אישורו של הדרג המדיני להם, נעשה הדבר לפני ביצוע הפעולה או שהיו מקרים שבהם ביקש הדרג הצבאי אישור לאחר מעשה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

1—3. כל הפעולות מחייבות אישור של הדרג המדיני המתאים, כפי שנקבע על-ידי ועדת השרים לענייני בטחון. 4. לא ידוע לי על מקרים שבהם ביקש הדרג הצבאי את אישורו של הדרג המדיני לאחר מעשה.

הו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבריהכנסת טולידאנו.

שמואל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):

אם הבנתי נכון את תשובתך הרי הפעולות המפורטות בסעיפים א—ו של השאלה הראשונה מחייבות אישור של הדרג המדיני. סגירת מוסד בגדה חייבת באישור של הדרג המדיני?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

בהחלט. לפי התקנות, אם באיזה מקום יש מהומה ורוצים לסגור מוסד ל-24 שעות, זה עניין לדרג הביצוע. אבל כל דבר שהוא חורג ממה שהיו זמני ומקומי בשעת האירוע — חייב באישור של שר הבטחון. אם העניין הוא קצת יותר כבד, בדרך-כלל הוא מובא לוועדת השרים לענייני בטחון.

7383. ביצוע התכנית של הקמת מפקדת כוחות השרה

חבריהכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ג' בשבט התשמ"א (8 בינואר 1981):

אבקש מכבדו להשיב על שאלותי:

1. האם יש בדעת השר לבצע את התכנית להקמת מפקדת כוחות השרה?

2. אם לא — מדוע?

3. אם כן — מתי תבוצע התכנית?

4. אם כן — מה הוא הגורם לעיכוב בביצוע התכנית?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

הנושא נמצא בדיון בוועדה הממשלתית המוסמכת. ההחלטה בוועדה עדיין לא נתקבלה.

הו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבריהכנסת אבנרי.

ארי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני סגן שר הבטחון, נמסר בפירסומים שונים שכך היה התהליך: הרמטכ"ל הנוכחי, בתקופת כהונתו של עוזר ויצמן כשר הבטחון, הופיע בממשלה והצדיק את התכנית והמליץ עליה. ברגע ששר הבטחון עזב, התפטר הוא הופיע כמתנגד לביצוע התכנית הזאת. האם זה, בערך, מתאים למציאות?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

מתאים.

חוברת ט"ו, ישיבה ת"ג

— שאילתות ותשובות ; חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוס) ;
חוק עידוד החסכון, הנחות ממס הכנסה וערכות למילוות (הוראת שעה) —

7476. אי-הופעתו של הרמטכ"ל בפני

עורכי העיתונים בעניין תקציב הבטחון

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הבטחון
ביום ז' בשבט התשמ"א (12 בינואר 1981) :

בעתון "דבר", מיום 29 בדצמבר 1980 פורסם כי ראש
הממשלה ושר הבטחון לא אישר את הופעתו של הרמטכ"ל
בפני ועדת העורכים של העתונות היומית למתן הסברים
על עמדתו לגבי הקיצוצים בתקציב הבטחון. לעומת זאת
אישר ראש הממשלה ושר הבטחון פגישה של סגן שר
הבטחון מר מרדכי צפורי בפני הוועדה.

ג. חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוס),

התשמ"א—1981 *

(קריאה ראשונה)

מלחמת קדש, ומאז הוארך תקפן בכל שנה, ומשנת 1964
— בכל שנתיים. באוגוסט 1971 הוארך תקפן עד ליום 31
בדצמבר 1975, ומתאריך זה הוארך תקפן עד ליום 31
בדצמבר 1980. מכיוון שגיוס של ציוד יוסיף להיות תקופה
ממושכת חלק אינטגרלי של ההיערכות הבטחונית,
מוצע להאריך את תקפן של התקנות עד סוף דצמבר
1983.

אבקש ממכוד היושב-ראש להציע לכנסת לאשר הצעת
חוק זו בקריאה ראשונה ולהעבירה לדיון בוועדת החוק
והבטחון.

הי"ר פ. שינמן :

אין משתתפים בדיון. אנחנו עוברים להצבעה על
הצעת החוק בקריאה ראשונה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את החוק לקיום תקפן של
תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוס),
התשמ"א—1981, לוועדת החוק והבטחון נת-
קבלה.

ד. חוק עידוד החסכון, הנחות ממס הכנסה וערכות למילוות (הוראת שעה),

התשמ"א—1981 **

(קריאה ראשונה)

היה לזרז את הגשת החוק שאני מגיש בזה, כדי להביא
אותו לידיעת הציבור עוד לפני סוף החודש כדי שידע
שעומדות לפניו תכניות חסכון חדשות, טובות ואטרקטי-
ביות ; כדי שתהיה פעולה משותפת בין הממשלה לבין
הציבור, כאשר הממשלה מגישה לציבור את אפשרויות
החסכון החדשות, כאשר הציבור חוסך מרצון בהתאם
לתכניות האלה, וכאשר התוצאה המשולבת של שתי
הפעולות היא גם ספיגת כספים ומהלך לבליתו של
מירון האינפלציה וגם הגאיה לציבור החוסך.

במסגרת עקרונותיה של המדיניות הכלכלית שאני
מגבש יהיה מקום מרכזי בהם : להאטתו של קצב

הי"ר פ. שינמן :

אנחנו עוברים לחוק הבא : חוק עידוד החסכון, הנחות
ממס הכנסה וערכות למילוות (הוראת שעה), התשמ"א—
1981. הצעת חוק זו מובאת לקריאה ראשונה, ויביא אותה
— שר האוצר.

שר-האוצר י. ארידור :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק המובא עכשיו
לפני הבית הוא חלק מיזמה ממשלתית להגברת החסכון
הציבורי מרצון, להגברת הספיגה — דבר היכול לסייע
לבליתו של מירון האינפלציה. במסגרת הזאת חשוב

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1505).

** רשומות (הצעות חוק, חוב' 1506).

את הצורה התמציתית, היפה והמשכנעת שבה הצגת את הדברים.

עיקר הביקורת שלי אינו לגבי פרטים טכניים כאלה או כאלה של החוק הזה לגבי העובדה שבעצם, אתה, כקודמך, מגיש לכנסת הצעה לנקיטת צעד שהוא המשך של הדישדוש באותה מדמנה פינאנסית שהמדינה נתונה בה, בתוך אותם תכסיסים, מתוך אותן שיטות שבסך-הכול הביאו להצטברות הקללה הנוראה שהמדינה והחברה והכלכלה מסוככות בתוכה. המערך יודע את זה. הליכוד יודע את זה. הליכוד דיבר על כך כל השנים. והנה, ברגע שאתה נכנס למשחק — אתה משחק באותם כללים, באותן שיטות, באותו מגרש ובאותם אמצעים שכולנו יודעים שהם חלק מההידרדרות של המשק הישראלי.

לכאורה יש פה אמצעי לספיגת כסף מהציבור. לכאורה יש פה עידוד החסכון. מה טוב יותר מעידוד החסכון? אבל זהו עידוד שולי, והעניין כולו אינו רציני. הרי בכך שקיצצת את הזמן משלש שנים לשנתיים — כל שהשגת הוא, שתוך זמן קצר יותר החסכון נפסק. תוך זמן קצר חוזרים הכספים למעגל האינפלציה בתוספת אחוזים רבים. למעשה — הוספת תנופה לגלגל האינפלציה. אלא מה? כאמצעי מהיר, חד-פעמי, בנשימה קצרה — זה יתן לך קצת מזומנים, זה יספוג כסף נוסף מהציבור.

כשם שהזכרת אתה את החוק הבא, כך גם אזכירו אני, ואומר לגביו אותם דברים. מן ההצעה הזאת לא נשמע שהמושג של כלכלת בחירות אינו מוכר לך. להיפך, נשמע שהוא מוכר לך, ואתה ברה"כ לגביו, ומשחק בו כהלכה. מה שקורה אצלנו, במשק שלנו הוא שכל נושא החסכון — שהוא נושא כה חשוב, כה יסודי, גם מבחינה רוחנית, תרבותית, מוראלית, פסיכולוגית, וכמובן, מעל לכול, מבחינה כלכלית — נהפך לבית-גידול לחיות טרף אינפלציוניות. שיטת החסכון כפי שהיא נהוגה במדינת ישראל — עם ההצמדה, עם הפיתויים השונים של הבנקים — היא בעצם הדואגת לך שתוך זמן קצר יישפך שוב לתוך המשק, לתוך הכלכלה, שטפון עצום, נהר עצום של כספים שיחפשו את דרכם לכל מיני יעדים אינפלציוניים — ואמנם כך הם עושים.

דבר נוסף, שהזכרת אותו כאן, הוא עניין קופות הגמל. לא זה המקום אולי לומר, אבל ייתכן שדווקא כאן אוכה לתשומת לבך, אדוני שר האוצר — ואני מקווה שאני קולע גם לדעתך בעניין זה — אם אצביע על כך שקופות הגמל בישראל, בצורות שונות, בין אם אלה קופות של עובדי ממשלה במסגרת בנק "הב" ובין אם אלה קופות פרטיות או קבוצתיות אחרות, הן אחד ממקורותיה של ההשתתפות הפינאנסית של החברה הישראלית, כי הן כולן נותנות הלוואות בריבית פיקטיבית. אין בידי מספרים. אני בטוח שאתה מטיב לדעת זאת ממני, אבל אני חושד שההשערה שלי לא תהיה פררעה ולא תהיה מעבר לכל מידה אם אומר שמיליארדים רבים, שנה שנה, מוזרמים לכיס החוסכים ולכיס הרשומים בקופות הגמל, תחת כל מיני כותרות — לצורך בנייה, לצורך תוספת גמל, לרכב ולכל מיני כותרות אחרות. מה שקורה בעצם הוא שהחוסכים בכל הקופות האלה — חסכונום צמוד, ואילו לקיחתם וחיטפתם וכירסומם מתוך החסכון הזה הרי הם בלתי-צמודים שליש ולרביעי. הרי לך פירצה, שבהודמנות זו, כאשר אנו מדברים על חסכון ועל עידוד החסכון, ניתן לבלום אותה על-ידי חקיקה מהירה, חד-משמעית ויעילה.

האינפלציה וליצירתה של אווירת ציפיות בכיוון זה. מדיניות זו מחייבת פעולה מיוחדת של ספיגת הכספים העודפים שבידי הציבור, אשר יגדלו במיוחד בחודשים הקרובים. ערפים אלו באים משלושה מקורות: א. תוספת היוקר שתשתלם ב-1 בפברואר, בשיעור של 21.6%. תוספת יוקר זו תזרים למשק סכומי כסף גדולים; ב. פדיונות של תכניות חסכון המסתכמים ב-1 מיליארד שקל; ג. טיפול מבוקר במחירים שבשליטת הממשלה. לפיכך ייעשה במשך החודשים הבאים מאמץ לספיגה. החוק הנוכחי יאפשר צעד מעשי בכיוון זה. בעקבותיו יבואו צעדים נוספים, במגמה וולונטארית, ללא העלאת מסים.

החוק עשוי להגדיל את כוח המשיכה של תכניות החסכון במידה משמעותית, זאת על-ידי קיצורה של תקופת המינימום של החסכון לשנתיים, לעומת שלוש שנים עד כה. יש לזכור כי עד תחילת חודש זה עמד מינימום זה על ארבע שנים.

החוק מובא כ"הוראת שעה", כיוון שאנחנו רואים את השינוי של קיצורה של תקופת החסכון כזמני, בגלל הנסיבות של הגידול הרב של הכספים שבידי הציבור בפרק הזמן של החודשים הקרובים. "הוראת השעה" היא אחד האמצעים שאנו מתכוונים לנקוט באמצעות הבנקים, כדי להגדיל את החסכון במשק, ובכך להגדיל את הספיגה מרצון מן הציבור. אמצעים אלו יכללו: הגדלת כוח המשיכה של תכניות ההמשך באמצעים של הגדלת נזילות ותוספת מענקים; הגדלתן של תיקרות החסכון בכל תכניות החסכון העיקריות לקיימות; העלאתה של תיקרת החסכון בקופות הגמל, ללא הפסד ותק, מ-15,000 שקל ל-24,000 שקל.

חוק אחר שאני מביא לאישור הכנסת במהלך הישיבה, התיקון לחוק מילות המדינה, משתלב אף הוא במסכת של ספיגת הכספים מרצון. אביא אותו בנפרד. לפיכך אנו מקווים שהצבירה תגדל גם באמצעות הרכישה של איגרות חוב.

אנו צופים גידול ניכר בצבירה של תכניות החסכון וקופות הגמל, ובכך להתחיל בביצועו של פרק חשוב בתכניתנו הכלכלית, שלא ניתן היה לדחות את יישומו, מן הטעמים שעמדתי עליהם בהצגתה של הצעת החוק.

אני מבקש מהכנסת להצביע בעד העברתה של הצעת החוק לוועדת הכספים, לשם הכנתה לקריאה שנייה ול-קריאה שלישית, במגמה שהחוק יאפשר לדחיפות בוועדות הכספים ובמגמה שהבנקים יוכלו ליישם את עיקרי החוק החל ב-1 בפברואר, מועד התשלום של תוספת היוקר במשק ומועד פדיון של תכניות החסכון.

הי"ר פ. שינמן :

רשומים להשתתפות בדיון חברת-הכנסת משה שמיר וחברת-הכנסת יחזקאל פלומין. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שמיר.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, אם אינני טועה זו היתה הופעתך הראשונה — —

הי"ר פ. שינמן :

השנייה, שאם לא כן, הייתי מברכו.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

בכל אופן, לי יש הזכות בפעם הראשונה לתקוף הצעה שלך. בהודמנות זו אני רוצה לברך אותך וגם לציין

מכירה של קרקעות לאזרחי המדינה, קרקעות מכמה וכמה סוגים, כאמצעי לספיגת כספים. אני מתייחס לכמה סוגים, שהם שונים באופיים זה מזה. למשל, ניתן למכור קרקעות לאדם לבעלי המבנים הקיימים עליהן. לדוגמה, כל שיכון אפקה נמצא על אדמת המינהל. איש לא יעלה על דעתו שמישהו יכול לעשות בקרקעות האלה משהו המנוגד למטרות לאומיות מוצהרות. גם אין שום סיבה שהמתיישבים של אפקה — ויש מאות ועשרות אלפי משתכנים כמותם, רבים וטובים, בכל רחבי הארץ — ימשיכו לשלם למינהל דמי חכירה מגוחכים, שההכנסות מגבייתם אינן מסכות את הוצאותיה. אני משוכנע, גם על סמך פניות רבות שהגיעו אלי במרוצת הזמן, שיש להציע להם לקנות את הבעלות על אותם 20% בלתי-מהווים. כך ניתן לגייס סכומים משמעותיים ולהוריד נטל מיותר מהמנגנון. נדמה לי שיתקיים בנושא זה הפסוק: זה נהנה וזה לא חסר. הוא הדין לגבי תכנית "מגרש בחסכון", תכנית המאפשרת לאזרח לצבור בתקופה של 5–10 שנים, בתשלומים עתיים צופים, סכומים למגרש מסויים שכרע נמצא באזור בלתי-מפותח, שיש להניח שתוך תקופה של 5–10 שנים ייחפך לאזור מפותח. הכספים שיצטברו בתכניות אלה יכולים לשמש מקור הכנסה רציני ומשמעותי לקופת האוצר. יהיה בכך עידוד חסכון על חשבון צריכה שוטפת.

הוא הדין במניות של חברות ממשלתיות. אנחנו נמצאים כעת בעיצומו של ויכוח לגבי מניות "חברה לישראל א"; אנחנו נמצאים בעיצומו של ויכוח לגבי מניות החברה "פז". אם המניות כל-כך טובות ואם הן בעלות ערך רב כל-כך, אינני מבין מדוע לא יוצאו כל מניות "פז" למכירה לציבור הרחב, כמובן, תוך שמירת זכות וטו לממשלה. בסך-הכול אומרים שמניות הממשלה שוות 70 מיליון דולר, פירוש הדבר הוא שבידי הממשלה נמצאות מניות שערך 6–7 מיליארד לירות. אפשר להציע מניות אלה לציבור הרחב. לציבור הרחב תהיה זו השקעה טובה. הממשלה תבטיח את השליטה שלה בחברה — אפשר להסדיר את הדברים — משום החשש שמא תיפול השליטה בידי גורמים זרים בלתי-רצויים למדינה. כך כולם יימצאו בהנחה מהעניין. הוא הדין במניות של הקונצרן "כימיקלים לישראל", במניות של חלק מן התעשייה האווירית. בוודאי ובוודאי אפשר לעשות כן לגבי ה"שקם" ולגבי "המפעלים הכימיים" בחיפה, "המפעלים הפטרוכימיים" ואחרים.

אפשר בהחלט לספוג כספים בצורה וולונטארית. אני רוצה לנצל ההזדמנות זו כדי לחלוק בצורה קאטגורית על תביעתו של חברי-הכנסת שמיר להטיל חסכון חובה על כלל הציבור במדינה. אני חושב שכבר למדנו, ובדרך הקשה, שחסכון חובה או היטלי חובה או מסי חובה או מילווה חובה מכל סוג שהוא דוגנו מראש לכשלון. פירושו של חסכון חובה הוא הגדלת הטל של המס השולי באופן משמעותי, כאשר כבר היום, ב-1981, אנחנו נמצאים במצב שהנטל הריאלי של המיסוי הוא חמור יותר מזה שהיה בשנת 1975, כאשר הונהגה הרפורמה של ועדת-בן-שחר.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :
מי שצריך לשלם הכול שוכח — — —

יחזקאל פלומין (הליכוד) :
אני, דרך אגב, כן שותף להערכה שלו שאת הכסף הנוסף הזה צריך לעקר. אני חושב שצריך לספוג.

גם בחודשים המעטים העומדים לרשותך ניתן לעשות למטרה זו. לדעתי תהיה בכך בלימה של ביובו כספים ושל נטיות אנפלאציניות רציניות ביותר, וחשוב מאוד שהדבר יעשה ללא דיחוי.

דבר אחרון שאני רוצה לומר — כבר הזכרתי לפני כן — הוא שסיעת התחיה, תנועת התחיה, עובדת עכשיו על עיבודו של רעיון לחקיקת חוק חסכון חובה לאומי, אבל לא בצורה של מכירת איגרות-חוב צמודות כפי שהממשלה עושה, אם זה במסגרת חוק זה או במסגרת חוק זה, אלא בצורה רצינית הרבה יותר ומשמעותית הרבה יותר, שכמובן תהיה חייבת להיות חלק מתכנית חירום כלכלית במשק בכלל. חובת חסכון תוטל כהיטל על כל תוספת של הכנסה, אם הכנסה משכר — מעל לרמה מסר-יימת כמובן — ואם הכנסה של עצמאי, הכנסה של מעסיק או הכנסה של חברות. היטל חסכון חובה זה לא יימסר לממשלה, אדוני שר האוצר. אחד הדברים המדהימים ביותר — גם בחוק שהצגת עכשיו לפנינו וגם בחוק של מילווה המדינה, שיובא לפנינו היום, בעוד זמן קצר — הוא החסרון הגדול של הורמת הכספים הנספגים מן הציבור לקופת הממשלה, ולפני שיש להם אפשרות להגיע, "להתחמם" בקופות — הממשלה מושכת אותם, והם שוב מוזרמים למשק ומנפחים את האינפלציה. חוק חסכון חובה רציני צריך להיות כזה המרכז את הכספים הנחסכים בבנק לאומי, שאיננו מעמיד את הכספים לרשות הממשלה, שמאלץ אותה להמשיך בדרך של קימון ברוצי-אות בצורה רצינית הרבה יותר.

על כן, לצערי, עם כל הרצון לסייע, לא נוכל להצביע בעד החוק הזה.

הי"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת פלומין, ואחריו — לחברי-הכנסת ורטהיימר.

יחזקאל פלומין (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עונג רב הוא לי לברך את חברי יורם ארידור לרגל קבלתו את התפקיד הקשה, הקשה מנשוא, של שר האוצר. ברכה כפולה ומכופלת לי על כי צעדו הראשון כשר האוצר הוא הבאת חוק לעידוד חסכון וולונטארי, חוק שאני מקדם אותו בברכה ואני רואה בו משום פריצת דרך ושינוי בכיוון של עידוד החסכון, בכיוון של ספיגת כספים מהציבור בדרך רצונית. אני מודה ומתוודה שאני שמח על כך שזה צעדו הראשון. אין זה סוד שהיו חששות מסויימים מפני השקפת עולם מסויימת שאולי ינסו ליישם בתקופתו של השר ארידור. אני שמח שזאת תחילת דרכו. אני בטוח ומשוכנע שושר ארידור והממשלה, בעקבות שיכנוע שהוא בוודאי יצליח לשכנע אותה, ימשיכו בכיוון זה.

אני סבור שאין להסתפק בצעד זה. יש עוד דרכים טובות ורבות, שלא נבדקו ולא נוסו, לספיגת כספים מהציבור.

חיים קורפו (הליכוד) :
תן לו שבוע לנח.

יחזקאל פלומין (הליכוד) :

אני נתן לו חומר למחשבה לשבוע הבא. אני בטוח שבמשך השבוע הזה הוא יסתדר ובוודאי יבין את העניין ויתמודד אתו בדרך הראויה. אפשר להוציא מהמגירות את התכניות הקיימות אשר, לדאבוני, לא יושמו. ניתן לעודד

ואב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז):
ברגע שישבת שם שכחת זאת — — —

יחזקאל פלומין (הליכוד):

חבר-הכנסת ורטהיימר, יהיה לך זמן לומר את דברייך.
תן לי לסיים את דברי בזמן שנותר לי.

אני חושב שזה בהחלט נכון לומר שאין להשתמש בכספים שיבואו ממכירת חברות. הממשלה הזאת מכרה הרבה חברות, יכלה אולי למכור יותר, אבל יחסית לקוד-מותיה הממשלה הזאת מכרה הרבה חברות. היא לא היתה צריכה להשתמש בתמורה למימון הוצאות שוטפות. לזאת אני מסכים. היא לא היתה צריכה להשתמש בתמורה מתכניות חסכון למימון הוצאות שוטפות. אני מסכים לזה. אפשר וצריך לעקר את הכספים האלה. הם צריכים להיות מקור לספיגת כספים ולא מקור למימון הוצאות מיותרות. בעניין זה אין לי ויכוח עם חבר-הכנסת שמיר, ואני מבין, לפי הניהוגי הראש, שגם לא עם חבר-הכנסת ורטהיימר. אבל אני חושב שחבר-הכנסת ורטהיימר יסכים אתי שאסור לעשות זאת בדרך כפייתית.

אני רוצה לסיים בדברים שפתחתי, בדברי ברכה לשר, ואני גם מברך אותו על שהביא את הצעת החוק. אני מקווה שוועדת הכספים, שאלה יועבר כנראה החוק, תוכל לסיים את מלאכתה ולאפשר את הנהגתה של התכנית המוצעת (בבעגל ובזמן קריב). אני מבין כי תקפו של חוק זה אמור להיכנס ביום קבלתו בכנסת, כך שאנחנו, בוועדת הכספים, נעשה כל מאמץ כדי שיום זה יהיה אפילו מחר, אם זה אפשר, ולכל המאוחר יום שני הבא.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורטהיימר, אחרון המשתתפים בדיון.

ואב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את שריהאוצר יורם ארידור עם היכנסו לתפקידו, ולאחל לו הצלחה.

אני רוצה להסביר בשפה הלא כל-יך כלכלית שלי מדוע נכשלו השר רבינוביץ, השר ארליך והשר הרוביץ ומדוע, אם אתה, יורם ארידור, לא תיהר, זה עלול להיות גם חלקך.

במקום להתעסק בשאלה אם למכור חסכון מדומה, היית צריך לעסוק — נכון, אף לא אחד משלושת שרי האוצר הקודמים לך לא התעסק בזה — בגידול העוגה ובעירוד הצמיחה הכלכלית, בצמיחת התעשייה ובצמיחת הייצור. כולם הלכו בכיוון של התחלוקה, ואני חוזר על דברים אלה בפעם ה-100 וכנראה עוד אחזור עליהם 100 פעם.

כשאני קורא את הצעת החוק ומנסה להבין את הכ-תוב בה, הרי זה כאילו כתוב שברחוב אלנבי מתקיימת עכשיו מכירה כללית. הוראת שעה שבחודשים פברואר ומארס 1981 בלבד יינתנו הנחות במס הכנסה. מישור הנמצא בפשיטת רגל מחפש כסף בצורה מהירה. יש לו מונופול, והוא מחפש כסף. מכירה הנעשית בצורה כזאת אינה מסמלת חסכון. אני לא הייתי משקיע בזה אף לא גרוש אחד. מכירה כזאת מצביעה על כך שהמקום הזה הוא מקום שמסוכן להשקיע בו. אלה הם אנשים המחפשים בחודשים אלה עוד כסף ובכל מחיר, ויש להם מונופול גם על עשיית חוקים.

אני שומע גם שיש תכנית לקצר את התקופה של

תכניות החסכון משלוש שנים לשנתיים. אין ספק בכך שעליידי הדבר הזה אתה מאיץ את האינפלציה. אתה אינך סופג כספים כדי לנטרל אותם, כפי שכבר אמר חבר-הכנסת פלומין, אלא אתה לוקח כסף כדי להאכיל את הדוב שאינו שבע לעולם, את המנגנון הממשלתי וכל מה שסביבו, שאינך יכול להאכילו לשובע והוא יאכל את כולנו אם לא יימצא מי שיתפוס פעם אחת את השיטה שלפיה אפשר לעשות אותו שותף לאינפלציה. היום הוא מנוטרל. האינפלציה כדאית לו. כדאי לשחק בבור-סה. רק כאשר האינפלציה תכאב לו, כאשר היא לא תיתן לו הצמדה מלאה וכאשר אתה תוריד את ההצמדות, רק אז תצליח לגרום לחסכון. היום אתה ער לכך שעל עבודה יש מסים ועל משחק בכספים אין מסים. לכן כרי שיהיה לך די כסף לתשלום כל המשכורות, אתה פתחת קאזינו שקוראים לו "בורסה" — קאזינו-בורסה-תל-אביב. שם משחקות כבר כל עקרות הבית. כולם משחקים. זה משחית את המדינה, זה משחית את כל הערכים. אילו היה זה בקנה מידה קטן אפשר היה לסבול את זה, אבל זה נעשה בקנה מידה שקשה לסבול אותו עוד. כבר אינני מדבר על העובדה שכאשר התעשייה רוצה לגייס כסף היא פונה לניו-יורק, ולא לכאן, כי שם היא מקבלת בעד המניה פי 10, מפני שאין לה התחרות המקומית. וגם אינני מדבר על אנשים המוכרים את הנכסים האמיתיים שלהם, לא בתיהם, כדי להשקיע את התמורה בבורסה, כאשר בלאסיוגאס כי להם אולי סיכוי לרווחים יותר.

קורה דבר שלדעתי משחית את הציבור — ואני גם ער לכך שאינך יכול לשנות זאת ביום אחד. הדבר כואב לי וכואב לי גם בעבר. עמדתי כאן במשך ארבע שנים, גם בזמן כהונתם של שני השרים שקדמו לך, וניסיתי לשכנע. אני ער לכך שדברים אלה אפשר לעשות רק בשלבים. אבל גם לגבי השינוי במסיו, בקשר לכניסה לגאט"ט, הכינו תכנית ל-5 שנים, 10-15 שנים. הלכו בהדרגה כאשר מדי שנה בשנה הורידו אחוזים. אם 30% מההכנסות שלך היום באו ממכירה של דברים כאלה, ממשחק בקאזינו וממפעל הפיס שאתה בעצמך עושה, וכל זאת במקום לנסות להעלות את עוגת המסים שלך, או לעולם אתה לא תגיע לזה. ההיפך מזה יהיה המצב, אתה תוריד מעוגת המסים באופן קבוע ותגדיל את העוגה של הקאזינו-בורסה-תל-אביב ואיגרות-חוב ממשלתיות, שהן, כביכול, חסכון. הן אינן חסכון.

השר פת צדק ב-100%. אולי הוא לא הסביר את עצמו בצורה נכונה, אולי הוא נבהל. הוא אמר שמוכרחים לשים מיסוי בצורה עדינה לטווח ארוך כדי שלא להפיל את כל המערכת הזאת, ולא — יתמוטט כל הדבר הזה. השר רבינוביץ החליט בשעתו לעשות 80% הוצמדה, ואמנם עשה זאת עליידי זה שהעלה מצד שני את האחוזים, וכך השיג אותה המטרה. אבל פסיכולוגית היה זה הצעד הא-חרון, שנעשה בשנת 1976, כדי לעצור את הסרטן הזה. מאז ועד היום שום שר לא העז לעשות משהו בכיוון זה, אף שכל אחד הסכים לזה באופן אישי, והציבור יודע ומבין שהמצב אינו יכול להימשך כך לטווח ארוך.

אם אתה חושב, אדוני השר, שעליידי החוק הזה אתה מביא לחסכון, הרי אין זה מביא לחסכון. אתה למי-עשה יוצר כאן חזיון של חסכון, כאשר האמת היא הפוכה: אתה מאיץ את האינפלציה. ואני מבקש ממך לבדוק את הדבר פעם נוספת. שהרי אני בטוח שגם אתה היית רוצה לראות מצב שבו לא היית צריך למכור איגרות-

חבר-הכנסת ורטהיימר חושב שההטבות גדולות מדי. אינני מסכים אתו. אני חושב שההטבות הן אלו הצריכות להינתן בתנאים של היום. אבל אם זה כך, זו רק קריאה לציבור ליהנות מההטבות האלה, לחסוך בתכניות החסכון האלה. זהו צעד לבלימתו של מירוץ האינפלציה.

אני שותף להרבה דברים שאמר חבר-הכנסת פלומין ולגיישה היסודית שלו. התשובה שלי היא שאני התחלתי בצעד החיובי הזה של הגברת החסכון. אני מבטיח לכנסת שיהיו צעדים חיוביים נוספים.

אני מבקש להעביר את החוק לוועדת הכספים, והייתי מבקש שוועדת הכספים, אשר כפי שאני מקווה תקבע שתחילת תקפו של החוק תהיה ביום קבלתו בכנסת, תאשר את החוק סופית עוד השבוע, כלומר לפני תום החודש.

הי"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק עידוד החסכון, הנחות ממס הכנסה וערבות למילווה (הוראת שעה), התשמ"א—1981, לוועדת הכספים נתקבלה.

ה. חוק מילווה מלחמה על שבח מקרקעין, התשל"ד—1974 (תיקון),

התשמ"א—1980 *

(קריאה ראשונה)

החוק שנעשה בשנת 1974 החליטה ועדת הכספים להקדים את מועד הפרעון לשנת 1988 במקום 1990. באופן זה הוקדם אוטומאטית גם מועד פרעונם של החובות על-פי החוק החדון. לכן, מאחר שהקדמת הפרעון קבועה בחוק, הרי הקדמת המדד בהתאם לחוק מילווה מלחמה על שבח מקרקעין הפכה להכרחית.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הי"ר פ. שינמן :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק מילווה מלחמה על שבח מקרקעין, התשל"ד—1974 (תיקון), התשמ"א—1980, לוועדת הכספים נתקבלה.

ו. חוק עיגול סכומים, התשמ"א—1981 **

(קריאה ראשונה)

שר-האוצר י. ארידור :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק זו אמנם מובאת לקריאה ראשונה, אבל בפעם השלישית. אני מקווה שזאת תהיה הפעם האחרונה של הקריאה הראשונה.

חוב בתנאי מכירה של סוף עונה, כפי שאתה עושה כאן. אפילו אם תהיה שר אוצר לתקופה קצרה אתה חייב לעשות איזו שהיא פעולה בכיוון הזה של הטלת מס, אולי של 5%, אולי של 10%, או לדרוש החזקה במניות לתקופה ארוכה יותר, או כל דבר אחר שיפסיק את המשחק הנורא הזה בבורסה, כי אין זה חסכון.

הי"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר האוצר לתשובה.

שר-האוצר י. ארידור :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תחילה רצוני להודות על הברכות. אופייני לחוק הזה שהיה גם חסכון בגאומים, אבל כתוצאה מהחוק הזה לא יהיה חסכון בפעולות ובתוצאות.

קשה לי להבין מדוע החוק הזה לא נתקבל בתמיכה על-ידי חברי-הכנסת שמיר. מה יכול להיות טוב יותר מאשר עידוד החסכון בתקופה שבה יכולים להיות מוזרמים כספים למשק? מה יכול להיות טוב יותר מאשר עידוד החסכון מרצון? למה צריך להטיל חסכון חובה כשאפשר לעשות את הדברים האלה מרצון? למה הממשלה צריכה ללכת נגד הציבור כשהיא יכולה ללכת בשיתוף פעולה עם הציבור? העניין הזה הוא חלק ממערכת כוללת של עידוד החסכון. אחת התרופות הידועות לאינפלציה היא הגברת החסכון. אני משתדל להשתמש בתרופה הזאת.

הי"ר פ. שינמן :

אנו עוברים לחוק מילווה מלחמה על שבח מקרקעין, התשל"ד—1974 (תיקון), התשמ"א—1980 — בקריאה ראשונה. את החוק יביא שר האוצר.

שר-האוצר י. ארידור :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת התיקון לחוק מילווה מלחמה על שבח מקרקעין, שאני מביא עכשיו לאישור הבית, מגמתה לתקן את תאריך המדד שעל-פיו יש לחשב את הפרשי ההצמדה בעת פרעון המילווה. בתיקון מוצע שיהיה זה חודש דצמבר 1987, היינו המדד שיתפרסם חודשיים ומחצה לפני המועד של תחילת פרעונו של המילווה, ולא מדד דצמבר 1989 כפי שמופיע בחוק, שהוא המדד שיתפרסם לאחר תחילתו של מועד פרעונו של המילווה.

הסיבה קשורה בתיקונים טכניים שנעשו בעבר. בשנת 1974 תוקן חוק מילווה מלחמה ונקרא בשם חדש, חוק מילווה מלחמה ומימון רכש, התשל"ד—1973. עם תיקון

הי"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעת חוק עיגול סכומים, התשמ"א—1981 — בקריאה ראשונה. את החוק יביא שר האוצר.

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1501).

** רשומות (הצעות חוק, חוב' 1503).

— חוק עיגול סכומים ; חוק מילווה המדינה (תיקון) ; חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון ;
חוק מילווה המדינה (תיקון) —

הי"ר פ. שינמן :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק עיגול סכומים, התשמ"א—1981, לוועדת הכספים נתקבלה.

ז. חוק מילווה המדינה (תיקון), התשמ"א—1981 *

(קריאה ראשונה)

הי"ר פ. שינמן :

במשק הפרטי ובמשק המוסדי כאחד. ההכנסה מהריבית המשוּלמת על איגרות-החוב המיועדות לציבור ולכיסוי תכניות וחסכון חייבת במס מוגבל בשיעור של 35%, אשר יש לנכותו במקור. עם הגברת המכירות מוצתה כמעט במלואה מסגרת ההנפקות שאושרה בחוק. כדי לאפשר את המשך הפצתן של איגרות-החוב, מוצע להגדיל את סכום המילווה על-פי החוק האמור, עד לסך כולל של 25 מיליון שקלים.

החוק הזה משתלב יפה עם החוק הראשון שהבאתי היום לכנסת. עמו ועם אמצעים אחרים הוא מכון להגביר את החסכון ואת ספיגת הכספים מהציבור, מרצון.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אנו עוברים להצעת חוק מילווה המדינה (תיקון), התשמ"א—1981 — בקריאה ראשונה. את החוק יביא שר האוצר.

שר-האוצר י. ארידור :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק מילווה המדינה, התשל"ט—1979, מרשה לממשלה לקבל בשם המדינה מילווה למימון של מטרות פיתוח ולפרעונם של חובות המדינה. המילווה מתקבל על-ידי הנפקת איגרות-חוב באמצעות בנק ישראל. האיגרות משמשות להשקעת הכספים הנצברים בקופות הגמל והפנסיה ובתכניות חסכון וכן להשקעה על-ידי הציבור, לפי סוגי סדרות המונפקות בתנאי ריבית, הצמדה ופדיון שונים. איגרות-החוב המונפקות, לסוגיהן, נועדו לספק את הביקוש לאיגרות-החוב

ח. חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון

החוץ והבטחון, במקום חבר-הכנסת אמנון רובינשטיין ייכנס חבר-הכנסת שמואל טולידאנו.

הי"ר פ. שינמן :

הכנסת רושמת לפנייה את הודעתו של חבר-הכנסת הלל זיידל בשם ועדת הכנסת.

הי"ר פ. שינמן :

רשות להודעה לחבר-הכנסת זיידל בשם ועדת הכנסת

הלל זיידל (בשם ועדת הכנסת) :

הריני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות מטעם סיעת שינוי — מפלגת המרכז : בוועדת

ט. חוק מילווה המדינה (תיקון), התשמ"א—1981

(המשך הדיון)

הי"ר פ. שינמן :

לירות בשנת 1979, וכן לאפשר לה למכור איגרות מילווה המדינה בסכום של 25,000 מיליון שקלים.

הגדלתן של הלוואות המדינה בשיעורים אסטרונומיים כאלה לא באה כדי להבטיח את התפתחותה הכלכלית—תעשייתית ולהרבות בתכניות שיגדילו את עצמאותה הכלכלית של הארץ ובכך יעלו את רמת החיים. הגדלת חובות מסחררת זו באה כדי לכסות גרעונות תקציביים שממשלת הליכוד הגדילה לעשות, גרעונות הנובעים בראש ובראשונה מהמדיניות, שאיננה מתחשבת כלל וכלל בצרכי הפיתוח

אנחנו חוזרים לחוק מילווה המדינה (תיקון), שהדיון בו הוא אישי. רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי, ואחריי—לחבר-הכנסת האוזנר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק המוצע בא לאפשר למדינה ללוות סכום של 20,000 מיליון שקלים, זאת-אומרת 200,000 מיליון לירות במקום 50,000 מיליון

הרווחים של בנק לאומי ב-123%, של בנק הפועלים ב-141% ושל בנק דיסקונט ב-114%. יש להוסיף על כך את הרווחים מעסקי ניירות ערך, שהיקפם גדל בשנים האחרונות בקצב מסחרר. בשנת 1977 נקשרו בין כתלי הבורסה לניירות ערך בתל-אביב עיסקאות בסך 70 מיליון לירות ליום, וביוני 1980 הגיע הסכום ל-520 מיליון לירות ליום. ממשלת הליכוד הפכה את מאות אלפי אורחי המדינה לספספרי בורסה, ודווקא במצב זה היא מפעילה את בית הדפוס להדפסת שטרות כסף ללא כל כסיו, כדי להשיג את הסכומים הדרושים לכיסוי ההוצאות הענקיות של מדיניות הכיבוש, ההתנחלות וההוצאות הצבאיות. ההזרמה הממשלתית בשנת 1980 גדלה ב-338% לעומת ההזרמה בשנה הקודמת, והגיעה ל-3,794 מיליון שקל. בחודש דצמבר בלבד הושתכמה ההזרמה הממשלתית ב-600 מיליון שקל.

אבל בכל זה אין די. עכשיו באה הממשלה ומבקשת להגדיל את סכום ההלוואה מהבנק הלאומי ולהעמידו על 20,000 מיליון שקלים, וכשתשלום החובות והריבית בתל-ציב המדינה, חברי הכנסת, יעלה על שליש כל התקציב. מי ישלם את כל החובות הענקיים האלה? פירוש הדבר עוד מסים, עוד סחטנות של המוני העם, כי הם סוף סוף יצטרכו לשלם את החובות האלה שעושה ממשלת הליכוד, ושבם היא משלמת את גרעונותיה הנובעים מהוצאותיה ההרפתקניות. את כל החובות האלה תשלמו ממכירה כללית של הארץ, כפי שרוצה לעשות היום ומציע לעשות היום השר שרון, על-ידי מכירת מקרקעי המדינה כדי לכסות את ההוצאות של ההתנחלויות ההרפתקניות שלו בשטחים הכבושים.

במצב זה אין בהגדלת סכום המילווה כדי לפתור ולוא בעיה אחת מבניות המשק. זה רק יביא להגדלת חובות המדינה ולאבדן נוסף של עצמאותה הכלכלית והפוליטית, מה זה רק יכביד על המשק ויגדיל את רווחי הבנקים. מה שדרוש למדינת-ישראל זה לא הגדלת המילווה האלה אלא שינוי יסודי במדיניות הממשלה, הכללית והכלכלית. על כן טוב תעשה הממשלה אם במקום להביא חוקים חדשים כאלה לכנסת תפנה את מקומה לממשלה שתשנה את המדיניות ההרפתקנית הזאת.

הח"ר ש. ארבל-אמזולני :

רשות הדיבור לחברי הכנסת האוזנר, ואתרי — לחבר הכנסת שמיר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה מבקשת הרשאה בלאנקו, על הנייר החלק, לאפשר לה להגדיל את סכום מילווה המדינה פי ארבעה, אילו היתה אומרת לנו לפחות, כי חלק גדול מן הסכום שהיא תלווה יופרש, יועמד בצד, לא ייכנס למחזור — כמעט כמו להמליח אותו לזמן ארוך — ייספג מן הציבור ולא ייכנס למחזור של המשק, הייתי יכול לתמוך בהצעה. אבל הממשלה כלל איננה אומרת לנו מה היא תעשה בכספים האלה, וכאשר אנחנו עדים לגידול מואד מאד של החוב החיצוני — העומד כבר היום על קרוב ל-17 מיליארד דולאר — וכעת, כאשר החוב הפנימי עלול לגדול בזינוק אחד פי ארבעה, מאיר דבר זה נורה אדומה. פעם, בימים הטובים, ההם, כאשר נטל החוב החיצוני על כל אורח היה 1,000 דולאר, כלומר 1,000 דולאר לגולגולת, היו הבריות אומרים שזה נטל כבד מאוד. מדוע — היו שואלים — בוכה כל ילד כשהוא

והרחבת השירותים הציבוריים ובאינטרסים של המוני העם, אלא דואגת, קודם כול, להנצחת הכיבוש, להתנחלויות בשטחים הכבושים על חשבון בנייתן ושקומן של שכונות העוני. מילווה אלה נחוצים לממשלת הליכוד כדי לחזק את מדיניות הכוח, לכסות את הוצאותיו של צבא השכירים של חאדד ולהמשיך את ההתערבות בלבנון, כפי שהיא מתפתחת יותר ויותר, התערבות שהפכה למלחמה תוקפנית ובזבזנית, המערערת את הבטחון ואת הכלכלה גם יחד. בזמן שמקציבים בשירותים החיוניים, בחינוך, בסעד וב-סובסידיות למצרכים החיוניים, ומורידים בכך את רמת חייהם של המוני העם, תוך כדי דיבור סרק דמאגוגי על הקטנת התקציב של ההוצאות הצבאיות, בצעם מגדילים אותן. שר האוצר החדש, חברי-הכנסת ארידור, מעמיד פנים כאילו הוא דוחה את תביעות הצבא להגדיל את ההוצאות, אך הוצאות אלה יגיעו להרבה יותר מ-16 ביליון השקלים, כפי שמתוכנן לשנה התקציבית הקרובה. לדוגמה: רק ממכירה של ציד צבאי מיושן, שלא נכללה באומדן התקציב, יתקבלו 17 מיליארד שקל, שיוצאו לב-טחון.

הלוואות אלה ושיעבוד הארץ ללווים מבחוץ ולבנקים מבפנים נחוצים גם כדי לקיים מדיניות מעמדית מובהקת בשירות בעלי ההון, להבטיח את רווחי הבנקים ובעלי ההון למיניהם על חשבון המוני העם. כי הלוואות אלה, עם הביליונים של שיעורי ההצמדה שישולמו תמורתן, נרכשות קודם כול על-ידי הבנקים ובעלי ההון הגדול, המפיקים על-ידי כך רווחים עצומים. מצד שני, המוני העם וציבור הפועלים הם הם אשר יידרשו, בסופו של דבר, לשלם חובות עצומים אלה על-ידי מסים גדולים יותר, על-ידי ניצול מוגבר וזיעה נגירת.

בתוקף המדיניות ההרפתקנית הזאת, של "חיה היום ולעזאזל למחר", יגיעו חובות המדינה החיצוניים בשנת 1981 ל-20 מיליארד דולאר. למעשה הכפילה ממשלת הליכוד, בארבע שנות קיומה, את חובות החוץ של המדינה והגדילה את שיעבוד הכלכלי, וגם את שיעבודה הפוליטי, הארץ למונופולים זרים. ההלוואות לטווח קצר מהוות 14% מסך החובות, לעומת 8% לפני שנתיים. פירוש הדבר הוא, שיהיה גידול משמעותי בחוב לטווח קצר במטבע-חוץ ובתשלום הריבית. החוב החיצוני לנפש בישראל הוא פי 10 גדול יותר לעומת שיעורו במדינות כמו: ארגנטינה, בראזיל, מצרים, ספרד ועוד. חובות הפנים של הממשלה בישראל הגיעו כבר ליותר מ-100 מיליארד שקל — 1,000 מיליארד לירות, 12.25 מיליארד דולאר. כל זה רק יחמיר יותר את מצבה של ישראל, כאשר תשלומי החובות והריבית עוברים כבר על שליש של תקציב המדינה, וכך סוחפים עמם את הארץ לקאטאסטרופה כלכלית.

חברי הכנסת, ממשלת הליכוד, שהגיעה אל סוף דרכה, הצליחה במשך 3.5 שנות שלטונה להביא את המשק הישראלי אל סף פשיטת רגל. כתוצאה ממדיניותה הגיעה האינפלציה בממוצע שנתי באופן רשמי ל-133%. הצי ריכה הפרטית ירדה ב-6% עד 7% לעומת השנה הקודמת, וצריכת המזון ירדה ב-8% עד 10%. השכר הריאלי של העובדים ירד ב-9%, והמסים על השכר גדלו ב-19.5%, לפי הנתונים של גנדי בנק ישראל. הגרעון במאזן המאיר לומים יגיע בסוף שנת 1981 ל-4 מיליארדי דולאר. ההשקעות הצטמצמו ב-11%, וזאת למרות הגידול בחובות המדינה. להשלמת התמונה יש להוסיף את רווחיהם של הבנקים הגדולים. בשנת 1979, לעומת שנת 1978, גדלו

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
נכון, אבל קודם כול בוכות זה שיצרנו תשתית כלכלית שהציבור מאמין בה ומוכן להשקיע בה. האם לא מגיע כעת למדינה משהו בחזרה? האם יש איזה שהוא שירות במשק שאינו בר-מיסוי ולא תבענו מהציבור להשתתף בכך שהקמנו אותו והעמדנו אותו לרשותו? רק הבורסה צריכה להישאר "טאבו", מחוץ למציאות הישראלית? וזאת כאשר הממשלה נאלצת, בגלל חילוקי דעות לגבי התקציב, להודיע שלא תגיע לקצה של תקופת כהונתה ולהצביע את התפורות הכנסת. למה הצעתם זאת? — כי כשלחם בעניין התקציב. פה יש הון שאפשר למלעלה קצת לגרד ממנו, ואתם אומרים: לא, אסור לגעת.

בנתונים כאלה אין כל סיבה לחשוש. שהרי לאן ילך הכסף? לאן הוא יברת? למטבע-חזק? יש די מיסוי על פקדונות של תושבים במטבע-חזק. זו אינה עיסקה כל-כך מצויינת. לנכסי דלא נייד? — כיוון שנכסי דלא ניידים היום הם כל-כך יקרים, הכספים המתגלגלים בבורסה לא יאמירו את מחיריהם.

אני חושב שממשלה שאיננה מעיזה לגעת בשום דרך שהיא ברווחים בבורסה, ולעומת זאת מבקשת הרשאה להגדיל את החוב הפנימי פי ארבעה, אי-אפשר לתת לה זאת.

אני אצביע נגד הצעת החוק.

היו"ר ש. ארבל-אלמולוני:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמיר, ואחריו — לחבר-הכנסת ורטהיימר.

משה שמיר (התחיה — בנאי):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, הדברים שאמרת לגבי החוק הקודם תקפים פי 77 לגבי חוק מילווה המדינה. כי מה שיש לפנינו הוא פשוט: המדינה מבקשת מהכנסת רשות להגדיל את חובותיה פי ארבעה תוך זמן קצר. לפני כן היתה בידה הרשות ללוות הלוואות, צמודות כמובן, בסכום של 60 מיליארד לירות; והיום היא מבקשת רשות — הרי תיתנו לזה התוספת — ללוות 25 מיליארד שקלים, ואם אינני טועה בחשבון זה יותר מפי ארבעה. אינני יודע על יסוד מה הוחלט על סכום עתק זה. מדוע הוחלט על הגדלה של 400%? הרי האינפלציה לכאורה צריכה להיבלם. מכל מקום, היא איננה יותר מאשר מתקרבת ל-200%. על יסוד מה? מגני העו האזרחי, מגני הכות המצפוני לבוא אל המדינה היום, לבוא אל המשק ולדרוש סכום עצום ואדיר כזה כהלואה נוספת, כאשר חובות הפנים של ממשלת ישראל מתקרבים לטריליון לירות, ל-100 מיליארד שקלים? מגני, על יסוד מה? הרי זה ממש דומה למי שבא אל הקרן ודורש ממנו שיסכים להקריב יתרו. מגני החוצפה לבוא אל המדינה, שחיבה כבר את בניה ובני-בניה בחובות שמי ידע אם אפשר יהיה אי פעם להחזיר אותם — ולדרוש ממנה הגדלה נוספת עצומה כזאת? — מה עוד, שברור וידוע כי תוך חודשים ספורים כל זה יישפך מתוך, כל זה יבוזבז, כל זה ייעלם, כל זה יקפיץ את האינפלציה ל-400% או ל-1,000%. האם זוהי תכנית כלכלית, זהו חסכון, זוהי מחשבה לעתיד, זהו טיפול במשק? אני הייתי אומר — על משקל השיר המפורסם של אלתרמן — "אל תיתנו להם רובים". כי ההלוואה הנוספת הזאת היא רובים, זו תתמושת — ואנחנו נעמוד אל הקיר ואתם תירו

גולד? — כי ברגע שהוא נולד הוא כבר חייב 1,000 דולאר. כעת הילד הזה חייב לא 1,000 דולאר אלא 5,000 דולאר, ובשל החוב הפנימי המוצע כעת הוא יהיה חייב — ויהיה חייב כל אחד מאתנו — עוד 6,000 שקל.

אדוני שר האוצר, איך תחזיר המדינה את כל החובות העצומים האלה? ממה? — — —

שמאל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):
אולי היא אינה מתכוונת להחזיר אותם?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

מזה שהיא נסוגה ממקורות הנפט? אין לי ויכוח אתך על הנסיגה, אבל פעם יכולנו לחשוב: יש לנו אוצר רות, וכול להשתמש בהם. ממה נשלם את זה? הרי אנחנו ממשכנים לא רק את הדור השני אלא גם את הדור השלישי, לא רק את הילדים אלא גם את הנכדים אנחנו ממשכנים.

כמובן, בצדק אומרים: ילכו עם זה לבורסה. כן, זה יגיע לבורסה, זו שעליה היו ההצהרות המפורסמות שבוע שעבר, כאשר השר פת, המיועד — לפי העתונות — להיות ראש הקאבינט הכלכלי, הצהיר שיהיה מיסוי על רווחים בבורסה או על מחזור הכספים בבורסה, ואילו שר האוצר, תוך זמן קצר, מסר הצהרה נוגדת. זה אמנם שיקף שוב את המציאות המניסטריאלית העגומה, כאשר שרים מוסרים הצהרות בלתי-מחושבות, אבל זה שיקף עוד דבר מה: הבורסה לא נבהלה. לא היתה בהלת מכי-רות ולא היתה בהלת קניות. ללמדנו שהניסויים שעשינו בעבר ולא הצליחו — כאשר ניסיון להטיל מסים על הבורסה — אינם צריכים להרתיע עולמית מלגעת בנושא זה. הבורסה אינה פרה קדושה. בוודאי אי-אפשר להסתער עליה בהצהרות בלתי-מחושבות, צריך היה להרגיע את ציבור המשקיעים שלא הולכים להתנקש בו, אבל שבהחלט אפשר לחשוב ולתכנן מיסוי סביר על רווחים שאנשים גורפים בסכומים עצומים — זה אני חושב שכן, שהגיעה השעה.

ואני חוזר על הצעה די צנועה שהצעתי כצעד ראשון, שהוא בוודאי אינו עשוי להרתיע איש ולא לגרום שום התמוטטות: המדינה, המאפשרת את הקיום של המכשיר הכספי האדיר הזה, גם כן תיהנה קצת, תיהנה כמו הבנקים הפועלים שם, וכשנגד העמלה של 0.75% או 1% על כל עיסקה בבורסה שהבנק מבצע, יגבה הבנק גם בשביל המדינה כסכום העמלה שהוא גובה לעצמו. איש לא טען שעמלות הבנקים ממוטטות את הבורסה או מרועיעות משקיעים. מובטחני שכפל עמלות אלה גם הוא עדיין לא ירתיע, בפרט כשאנחנו מסתכלים על הגידול הפרוגרסיבי, הכמעט גיאומטרי, של סכומי ההשקעות, שזה שבשנת 1980 התגלגלו בבורסה 17 מיליארד שקל, אלה סכומים מאוד מאוד כבדים, ואפילו אחוז אחד מכלל העיסקאות האלה זה כבר סכום שחסר לנו היום כדי לס-תום תורים ופרצות בתקציב הבטחון ובסובסידיות לכוס חלב לילד.

אנחנו המדינה היחידה בעולם המאפשרת לצבור רווחים בבורסה מבלי לגעת בהם, מתוך פחד שאחזו בנו שאנו אמורים או עשויים או עלולים למוטט מוסד זה. בוכות מה יש רווחים כאלה בבורסה? בוכות מה אנשים מתעשרים?

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז):

בוכות — — —

חיים קורפו (הליכוד):
חיים לא רעים.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז):

כפי שאמר קודם חבר הכנסת האזרחי, כל אחד מאתנו חייב בין 3,000 ל-5,000 דולאר ביום היוולדו. זהו חוב פנימי שהכול מלווים בו, והיוולד הזה מראה שאיש אינו מתכוון להחזיר את זה.

אני קורא לציבור: אל תקנו איגרות-חוב. זה ה"בלוף" הגדול של מדינת-ישראל, תפסידו את כל כספכם. באי-פלאציה הזאת של 150%, שתגיע ל-200% ולי-300%, יגידו: מצטערים. ואז כל האנשים ששמו את כספם בקר-פות גמל ובחסכון יגידו: אבל אדון ארידור אמר שזה טוב, שזה הבטחון הגדול. אז אני אומר: זה ה"בלוף" הגדול, זוהי בועת סבון שתתנפץ. היהורו, לא יהיה לכם חסכון, שימו את זה בחתיכת ברזל או קנו בזה תחנות, זה יותר טוב.

אני חושב שבמדינה נוצרים מקופחים חדשים, לא מקופחים שגרים באיוו שכונה או מקופחים שלא קיבלו די בשביל חלב, אלא המקופחים היום הם אלה העובדים 8 שעות ביום ואין להם זמן ללכת לבורסה, אלה המקופחים האמיתיים לעומת האנשים שהממשלה הזאת, כמו הממשלה הקודמת, טיפחה אותה ויצרה בשבילם את התנאים שיוכלו להתקיים בלי לעבוד. אתם נותנים פרס לבטלה. אתם יוצרים פאסה-מוראגנה שתתנפץ. אין לכם אומץ אפילו להגיד בהירהור אחד: ייתכן שהיינו צריכים לעשות משהו. לדעתי, היינו יכולים להחזיק מעמד גם בזה.

כפי שאמרתי קודם, יש פה הרגשה של מכירת סוף העונה בכל מחיר. אני מדבר פה לא במישור הפוליטי. אני מבקש שתיתן תשובה קצת יותר מקצועית. אני טוען שחוק מילווה המדינה, כפי שהצגת אותו, הוא זילזול מוחלט בכנסת, הוא שק בלאנק, הוא עשיית חותמת גומי מכל הכנסת הזאת, כי הוא לא מגביל לא בתקופה ולא במטרת שלמענן תשתמש בכסף הזה.

אני גם ער לזה ש-200 מיליון הליירות מיתוספות לטריליון לירות שאנו חייבים. ואם איש אינו מוכיר את החוב שאנו חייבים, וזה מצטרף אליו, זה מראה שאיש אינו מתכוון להחזיר אפילו גרוש מזה. רוב הכספים מושקעים בכל החסכוניות של אנשים זקנים שעמלו כל השנים וחשבו שיש להם חסכון.

חיים קופמן (הליכוד):

מדוע אינך מדבר על קרנות הפנסיה של ההסתדרות?

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז):

זה אותו הדבר. בכל המערכת הזאת, לרבות חברות הביטוח, יש קנוניה, שאחד צריך לתת לשני ואחד שותק לשני. אבל מישור צריך להגיד ביושר שזה לא חסכון אמיתי. אז בוא נפסיק את זה. בוא נדאג שבסוף דברי ההסבר יהיה כתוב: כסף זה יושקע אך ורק בבניית המדינה, הוא לא יושקע בשביל לתת פעם נוספת כספים לאנשים מיותרים שחיים ממסים של אנשים שעובדים 20% יותר מהם, שחייבים אותם לעבוד 47 שעות בשבוע כשהאחרים עובדים 40 בשבוע.

חיים קופמן (הליכוד):

יש הגבלה תקציבית.

בנו, על אף העובדה שיימשך השפע המזוהי של שכבה מסוימת בישראל, שאנחנו נמשיך להשתולל בביזבז כספים, להחזיק ולפזר את ה"בוכתות" האלה. אינני יודע מי יהיה הדיוקן שעל השטר הבא, אחרי ז'בוטינסקי, אבל לאן זה מוביל? מה הכוונה פה?

אני חוזר: אילו היתה איוו תכנית להגיע לביצור של המשק היה מספמן כיוון הפוך מהכיוון הזה: להפחית בלקיחת הלוואות, להטיל חסכון חובה על המשק, על כל אדם, על כל חברה, למנוע את כספי החסכון הזה מן הממשלה ולקצץ בהוצאותיה בצורה רצינית.

אמנם, לצערי הרב, ספסלי האופוזיציה הגדולה ריקים. המערך נוהג בחוסר-אחריות מתאם רק למי שמתכוון להמשיך את דרכו של הליכוד — והם אמנם מתכוונים להמשיך את דרכו של הליכוד בכל השטחים, בשטחים תרתי משמע, בנסיגה פוליטית, בנסיגה בטחונית, בנסיגה ציבורית, בנסיגה ציונית וגם בנסיגה כספית. על כן לא איכפת להם, אינם יודעים בכלל על מה דנים פה. הם ישתמשו בתקדימים. אני כבר רואה בדמיוני את הוויכוחים החוזרים, כאשר האופוזיציה תהיה זאת אשר היום היא הממשלה — ואני מקווה שלא נגיע לזה. האופוזיציה תקום אז ותאמר: אתם מגדילים את האינפלציה, אתם מגדילים את החוב הלאומי, ושר האוצר, חס ושלום, מממשלת המערך, חס ושלום כפול ומכופל, יעמוד ואומר: אבל אתם הייתם גורעים יותר, אצלכם זה התחיל. וזאת ממש כשם שהיום משיבים דוברי הליכוד על ההתקפות של המערך באותו סגנון. אוי לנו מאלה ואוי לנו מאלה.

מכל מקום, אנחנו נגיש הסתייגות להצעת החוק הזאת. אם כבר גוירה היא — ואני משער שהקואליציה תצליח להעביר את החוק הזה בעיקרו בקריאה ראשונה — שהממשלה לוקחת שוב מילווה אדיר כזה ומנפחת את הקופה שלה בצורה כזאת, לפחות שתהיה תוספת פיסקה אשר תאמר: מילווה חדש, גדול, כזה של 25 מיליארד שקלים — שמחציתו לפחות תוקדש להתיישבות בכל רחבי הארץ.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר הכנסת ורטהיימר, אחרון הנואם מים בדיון על חוק זה.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שר האוצר, בת-גובתו על ההערות שלי לחוק הקודם, הבהיל אותי. זוהי ציניות גוראה אם הוא באמת מאמין שזהו חסכון, או שהוא החליט להשלות את הציבור בצורה מוחלטת וקיי-ציונית שעדיין לא שמעתי כמותה בכנסת הזאת.

אשר לחוק מילווה המדינה — אני, כאיש שמתעסק בכספים, עדיין לא ראיתי אי פעם שמישהו מציג חוק המאפשר לו לקחת מהציבור כסף בלי שיש לזה מגבלת זמן, איוו שהיא מגבלה. החוק הזה, כמו שהוא מוגש, כאילו מישו היה אומר: חבית פתוחה בלי תחתית. כרגע אנחנו רוצים 200 מיליון לירות נוספות ומתי שניקה זאת, איך שניקה זאת, אם ניקח זאת תוך חודש אחד ונהרוס הכול או שניקה זאת בשלבים, או למטרה זו או זו — שום הגבלה. זהו שק בלאנק שאני לא ראיתי כמותו.

אני מזהיר את הציבור: אנחנו נכנסים לתקופה מסויה. כנת. אם אנו מסתכלים במסגרת כללית מה קורה במדינה, אנו רואים כי הממשלה חיה 50% ממסים, 30% ממכירת איגרות-חוב, 10%—15% מכספים מחוץ-לארץ, מהלוואות מחוץ-לארץ, קצת ממתנות וקצת מהדפסת כסף.

שיש מה שנקרא חוק תקציב. אני מקווה שידוע לחבר הכנסת ורטהיימר שיש חוק כזה בכנסת. וחוק התקציב בסעיפיו השונים מגביל את השימוש בכספים האלה.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :
הוא אינו מגביל.

שר-האוצר י. ארידור :

הוא מגביל בסעיפי ההוצאה.

הדבר השלישי — אני פשוט מביא לידיעת חבר הכנסת ורטהיימר את העובדות : הוא ביקש שהכספים שיתקבלו על-ידי החוק הזה יהיו למטרות של בניית המדינה. החוק הזה מתקן חוק אחר. ובסעיף 1 של החוק המקורי, חוק מילווה המדינה, התשל"ט—1979, נאמר : "כספי המילווה ישמשו למטרות פיתוח ולפרעון חובות המדינה". העניין של פיתוח מצוי בסעיף 1, אבל לא הסתכלת בחוק המקורי אלא רק בחוק המתקן. כאשר אתה מסתמך על החוק המתקן, יוצאים דברים כאלה.

זה לגבי טיעונים משפטיים המבוססים על קריאת החומר, אבל אני רוצה גם להגיד שהטיעונים הכלכליים שלך מופרכים באותה מידה. הממשלה תקיים את כל התחייבויותיה. זה מהבחנינה החוקית. הממשלה עוזרת, על-ידי החקיקה הזאת, לספוג כספים מהציבור. מהבחנינה הכלכלית זהו צעד אנטי-אינפלציוני. אני פשוט מבקש ממך, חבר-הכנסת ורטהיימר, שלהבא פשוט תלמד את הדברים. אני מצטער שאני אומר את זה קצת יותר טוב.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :
אני מבקש — — —

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אין לך רשות להשיב כי זו לא הצעת חוק פרטית. חברי הכנסת, לפנינו הצעה להעביר את החוק לוועדת הכספים, להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אני מעמידה את ההצעה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק מילווה המדינה (תיקון), התשמ"א—1981, לוועדת הכספים נתקבלה.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :

פה אין הגבלה. ראיתי חוקים כאלה באירופה, התעניינתי בהם. אין חוק כזה כמו אצלנו. שם החוקים אומרים, שמותר ללוות בקצב $\times$ והכסף יושקע בדבר הזה והזה. או שיש איזשהו מכאניזם האומר : זה שווה לחלק מהתוצר הלאומי. אני בדקתי את הדבר הזה ביסודיות. לא ראיתי שמישהו דרש : תן לי הלוואה, אל תשאל אותי למה אני משתמש בזה, אל תשאל מתי אני מחזיר, יהיה טוב. אני אומר : כולנו חיים במדינה, אל תעשו את העוול הזה בשביל לבזבז ולהוציא מאקסימום כספים בעוד כמוהוודשים. אל תוציאו חוק כזה. תקרא לאנשים לחסוך, זה טוב יותר.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לשר האוצר לתשובה. אני מברכת אותך לכניסתך לתפקיד ומאחלת לך באמת הצלחה.

שר-האוצר י. ארידור :
תודה.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יכול להיות ויכוח בין נקודות השקפה שונות, וזה לא רק לגיטימי בכנסת אלא אפילו דרוש. אבל כאשר באים למתוח ביקורת על הצעת חוק, כדאי, ראשית כול, שחבר הכנסת המבקר ילמד קודם את העובדות היטב, ואני מתכוון לחבר הכנסת ורטהיימר. כי אם אין יודעים את העובדות, מגיעים למסקנות שהן מופרכות מעיקרן.

חבר-הכנסת ורטהיימר אמר שהחוק הזה הוא שק בלאנקו. הוא לא הסתכל במה שדרוש. החוק הזה אינו נותן שק בלאנקו כי ראשית כול יש הגבלה על-ידי הצורך באישור של ועדת הכספים על-פי הצעת שר האוצר. כלומר, יש המנגנון המקובל של הכנסת, היכול להגביל את השימוש במכשיר הזה. אני פשוט רוצה להעמיד את הדברים על דיוקם.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :
זה כמו בלאנקו.

שר-האוצר י. ארידור :

אז זה לא בלאנקו, זה כמו בלאנקו. אחר-כך אני רוצה להביא לתשומת לבו של חבר-הכנסת ורטהיימר,

י. חוק לביטול דינים שנושנו, התשמ"א—1981 * (קריאה ראשונה)

שנשאר בתקפם בזמן הקמת המדינה בחקיקה ישראלית מקורית. החוקים מהתקופה העותמאנית בוטלו כמעט כולם, ושאריתם תבטל ברובה עם קבלת חוק הביטוח וחוק ראיות מקיף, ואילו הדינים של חוזה העבודה — במידה שהם מעוגנים במגילה — ודיני הימאות העותמאניים עדיין ממתינים בתור להחלפה על-ידי חקיקה בת-זמננו. חלק הארי של החקיקה מזמן השלטון הבריטי עבר את התהליך של עיבוד "נוסח חדש", כך שבפקודות אלה מתייב היום — במקום הנוסח האנגלי המקורי — נוסח עברי התואם את סגנונה של החקיקה הישראלית העברית. עם זאת נשארו בספר החוקים כמה דברי חקיקה מהת-

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

הכנסת תעבור לסעיף הבא בסדר-היום : חוק לביטול דינים שנושנו, התשמ"א—1981 — בקריאה ראשונה. את הצעת החוק יביא שר המשפטים.

שר-המשפטים מ. נסים :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשנת התשכ"ח קיבלה הכנסת את החוק לביטול חוקים שנושנו, התשכ"ח—1967. על-פי חוק זה בוטלו 21 פקודות ותיקו קים אחרים שנתקנו בתקופת השלטון הבריטי בארץ-ישראל ושעבר זמנם מסיבות שונות. במשך 13 השנה שעברו התקדם בקצב מהיר התהליך של החלפת החוקים

האיזכור של הסעיפים האלה מעורר בעיות כאבות, כמו מעמדה של האוכלוסיה המוסלמית מבחינת זכויותיה והעד-תיות והדתיות בהשוואה לזכויות של עדות אחרות בארץ. האוכלוסיה המוסלמית היא עדה המשוללת כל זכויות נלה בעצמה את ענייניה הדתיים והעדתיים, כאשר הממשלה היא הגורם הקובע בעניינים אלה, להבדיל ממה שהיה נהוג לפני קום המדינה.

בניגוד לחובה לכבד את זכויות האוכלוסיה המוסלמית, הזכויות העדתיות והדתיות, הופקע הווקף המוסלמי ברובו הגדול. חלק קטן מהסמכויות נמסר לידי ועדות ממונות בערים הגדולות, שאין לאוכלוסיה עצמה שום פיקוח עליהן, כאשר ועדות ממונות אלה מהוות חותמת גומי למכירה ולחיסול, לעתים בניגוד לאינטרסים של האוכלוסיה המוסלמית, כפי שהיונו עדים לכך מאז 1948 בכמה מקרים בולטים. הדוגמאות הבולטות האחרונות נוגעות לענייני הווקף המוסלמי ביפו, לחיסול בתיקברות, למצבו ולגורלו של מיבצר חסן בק שנמסר לבעלי עסקים, תוך התעלמות מהבטחות חוזרות ונשנות של הממשלות הקודמות שלא יעזו במסגד ולא יפקירוהו ותוך התעלמות מהרגשות של האוכלוסיה עצמה. הממשלות הקודמות וכן הממשלה הנוכחית לא השאירו לאוכלוסיה המוסלמית שום זכות ושום סמכות נלה את ענייניה הדתיים והעדתיים, כפי שהדבר המשיך להתקיים לגבי יתר העדות הנוצריות, המנהלות בעצמן, או על ידי המוסדות הכנסייתיים שלהן או המוסדות העדתיים הנבחרים, את כל ענייניהן העדתיים והדתיים. גיהול הווקף המוסלמי נשלל מן המוסלמים וכן גם מינוי הקאדים השרעיים. אפילו המינוי של המואזינים ומשרתי המסגדים נשלל מהם, כאשר משרד הדתות או מוסדות המדינה הם הקובעים. מונעים מהם להקים גוף מייצג, שינהל בשם האוכלוסיה המוסלמית את ענייניה הדתיים והעדתיים של העדה המוסלמית, לרבות ענייני הווקף, ללא התערבות השלטון. כל זה הוא ביטוי לאפליה הלאומית כלפי האוכלוסיה הערבית, באשר האוכלוסיה המוסלמית מהווה את רוב רובה של האוכלוסיה הערבית בישראל. האוכלוסיה המוסלמית חוזרת ותובעת במשך כל שנות קיומה של ישראל את שיחרור כל רכוש הווקף המוסלמי ואת הקמתה של מועצה נבחרת מייצגת בעלת סמכות לניהול ענייני הווקף, מוסדות הדת, בתי הדין השרעיים, מינוי אנשי הדת ומשרתי המוסדות שלהם, ללא התערבות של השלטון.

סעיף 15 מבטל את "פקודת בטריקה אורתודוקסית, 1941", שמעולם לא נכנסה לתקפה. זהו חוק המסדיר את יחסיה של העדה האורתודוקסית עם הפאטריארכיה היוונית-ארתודוקסית בירושלים, מיקומה של הפאטריארכיה האורתודוקסית הוא בחלק המזרחי של ירושלים, והיא פועלת בהתאם לחוק הידני שבא במקום החוק הזה. עם קיומה של קהילה נוצרית אורתודוקסית בקרב האוכלוסיה הערבית בישראל, הקשורה בענייני הדת עם הפאטריארכיה האורתודוקסית בירושלים, נחנץ חוק חדש, שייקבע בהתייעצות עם נציגי העדה האורתודוקסית בישראל, יסדיר את יחסי העדה בישראל עם הפאטריארכיה האורתודוקסית בירושלים וישמור על זכויותיה של העדה האורתודוקסית ומעמדה.

בהודמנות זו אזכיר, כי קראנו בעתונות בתקופה האחרונה בדאגה על-אודות התערבותם של גורמים שלטוניים ישראלים במהלכי בחירתו של הפאטריארכ האורתודוקסי החדש בירושלים. התערבות זו יוחסה לממונה על

קופה שלפני המדינה, ואף מהשנים הראשונות שלאחר הקמת המדינה, שעבר זמנם. הסיבה לכך אינה אחידה. יש בהם כאלה שאין להם עוד משמעות בגלל עצם הקמת המדינה או משום חקיקה ישראלית אחרת, ולא טרחנו לבטלם מפורשות. יש אחרים שנחקקו, לפי נושאם, לשעה בלבד, וחלפו הנסיבות שבהן היה צורך להשתמש בהם. לבסוף, קיימים עוד חקיקים המעניקים לרשויות שונות סמכויות, אולם מזמן חדלו להשתמש בסמכויות אלה.

כל המדינות, המפותחות והמתפתחות כאחת, נאבקות עם הבעיה של העריכה ההגיונית של מבול החקיקה הגורם — הן של הגוף המחוקק העליון והן של מחוקק המשרה — שהתייחסו של חיינו החברתיים מאלץ אותנו להשיג לים אתו ולדאוג לאכיפתו. העבודה השקטה הנעשית בעריכתו של ה"נוסח החדש" ו"הנוסח המשולב" היא חלק אחד של מאבק זה, וחלק אחר הוא באיתורן של סדרות חוקים בעלי נושא משותף — קודיפיקציה בלע"ז. ניפוי תקופתי של החומר העצום שנצטבר במשך שנים, בבחינת "הורדת ענפים מתים או מתנוונים מעץ החקיקה" הוא דרך שלישית של התמודדות עם הבעיה, והחוק המוצע הולך בדרך זו.

חלק נכבד של הביטולים המוצעים מתייחס לדבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922—1947 — הוא המסמך שמילא בזמן השלטון הבריטי את התפקיד של חוקה. נשאלת השאלה מדוע לא ניתן לבטל דבר חקיקה זה בכללותו. הגימק העיקרי לשמירתו של הוראות אחרות בדבר המלך האמור הוא, שיש בהן הסדר השיפוט של בתי-הדין הדתיים בענייני מצב אישי ובעניינים אחרים וכן הסדר התחולה של הדין הדתי אף מחוץ לתחום הסמכות של בתי-הדין הדתיים. כן נמצאים בהן סעיפים המבטיחים את חופש הפולחן הדתי והמסדירים סמכויות מינהליות של הממשלה שלפני חקיקת חוק סדרי המינהל עדיין לא הגיע הזמן לבטלם.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ר ש. אריבלי-אלמולינו :

אנו עוברים לדיון בהצעת החוק. הדיון יהיה אישי. נרשם לרשות דיבור חברי-הכנסת טובי. לא נרשמו לדיון חברי כנסת אחרים. רשות הדיבור לחברי-הכנסת טובי, שהוא ראשון הנואמים וגם האחרון להם.

תופיט טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

גברתי הישבת-הראש, כנסת נכבדה, הביטולים של סעיפי "דבר המלך במועצה", שהוא קודקס של חוקים יסודיים מימי המאנדיאט הבריטי, מוטב היה לעשותם בסמוך לקבלת חוקה למדינת-ישראל. כל זמן ששלטון אחר שלטון מתעלמים מהצורך החיוני של קבלת חוקת יסוד במדינת-ישראל, הביטולים והמחיקות המקוטעים של סעיפי חוק-יסוד כזה מעוררים בעיות יסוד בחיי הארץ, בלי להביא דברים על סידורם היסודי.

ברצוני להתעכב על כמה אספקטים של הביטולים האלה. בהצעת החוק שלפנינו מוצע לבטל כמה סעיפים בדבר המלך במועצה, הנוגעים לעדות הדתיות ולמעמדן, כמו סימן 2 או סימן 3 שמתבטלים, כן מוזכרים בהצעה סעיפים שעדיין לא הגיע הזמן לבטלם, כן שאין מקום לבטלם, כפי שנאמר בהצעת החוק, כמו סימן 52, הקובע את תחום הסמכות של בתי-הדין השרעיים, שלפי מה שמצויין בדברי ההסבר אין מקום לבטלו או לשנותו.

והקשר בינה לבין אורחיה הערבים והקשר של האזרחים הערבים עם המדינה יוכל להתקיים גם בשפה הערבית.

אני מצאתי לנכון להזכיר את הדברים האלה כדברים חשובים שיש להזכיר עליהם בהצעת החוק הזאת, הנוגעת בדברים יסודיים בחיי המדינה.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אף שהודעתי שחבר-הכנסת טובי הוא הראשון וה-אחרון, ברגע האחרון נרשמו חברי כנסת נוספים. אני רוצה להפנות את תשומת לבם לכך שעליהם להירשם בעוד מועד, ולא להתעורר ברגע האחרון.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ירשובסקי, ואחריו — חבר-הכנסת ורהפטיג, והוא האחרון באמת.

מרדכי ירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מקבל את הערת היושב-ראש, אבל אני מוכרח לציין שהיתה כאן תקלה משרדית, והפעם זה אצלנו ולא במזכירות הכנסת.

כשראיתי שזה על סדר-היום מייד אמרתי שאני רוצה לדבר על חוק זה שהוא חשוב אך, לצערי הרב, אינו זוכה לתהודה רבה ולמאזינים רבים, וחבל. אנחנו עוסקים כאן בבעיה יסודית של מחיקת הוראות מספר החוקים שלנו. זהו מעשה חשוב, זהו מעשה שצריך להתייחס אליו בזהירות ובכבוד ראש. עקרונית אני מחייב בהחלט את הצעת החוק הזאת. אני חושב שהגיע הזמן לבטל דינים שנושנו. ייתכן מאוד שצריך גם לחשוב על מנגנון לביטול סעיפים מדי פעם בפעם. הצעתי גם איך לעשות רכייה של חוקים שמקבלים ככנסת, מבחינה תחקיתית, כדי לראות אם הם עומדים בביקורת הזמן, אם הם ממלאים את התפקידים שהמחוקק התכוון אליהם. אני מחייב בהחלט את הדרך הזאת, שמצאו משרד המשפטים ושר המשפטים, של לקחת סעיפים רבים ועשיית קבורה ממכתית להם, לאחר שמתו גם שנים ארוכות. עם זאת, אני מקווה שוועדת החוקה, חוק ומשפט, שתעסוק בחוק הזה, תבדוק היטב את הסעיפים, אם אין משמעות לביטול ואם אין לו השלכות משפטיות כלשהן, אפילו לגבי תאריכים שעברו. בייחוד חשוב הדבר משום שחלק ניכר מהסעיפים, כפי שמציע, מתבטל לא מיום פירסום החוק אלא מתאריך שהמחוקק קבע כהוראה חדשה בעניין זה, ויש חוקים המתבטלים בה' באייר התש"ח. ייתכן שטוב הדבר, אך עם זאת הוא מחייב עיון. תוך קריאה באקראי אני רואה, שמדובר על "דבר המלך במועצה". אחד הסעיפים נוגע לחוק המים. באוגוסט 1959 היתה פה הצבעה על חוק המים, התשי"ט. אינני בטוח שיש מקום לבטל דווקא סעיף זה, כי על-פי הוצאו כל מיני תקנות וצווים שואלי מוטב היה שיישארו בעינם ולא יתבטלו. אני אומר זאת על סמך הנסיון האישי שלי. ייתכן שיש בחוק גם סעיפים אחרים, שמן הדין להתייחס לביטולם בזהירות. ייתכן שצריך לבטלם, אבל לא בתאריך רטרואקטיבי אלא דווקא מהיום. יש כאן עניין של עבודה טכנית מקצועית, שאני מבין שנעשה בכל הכשרון במשרד המשפטים. עם זאת אני חושב שהבית אינו פטור מליוזם דברים ומלשאלות שאלות.

נקודה נוספת הנראית לי חשובה: ברשימה יש ביטול של הפקודה הנקראת "פקודת הסרסורים". חבר-הכנסת רום, אני רואה שאתה נבעת — עיין בעמ' 134 של הצעת החוק, בראש העמוד.

מחוז ירושלים במשרד הפנים, מר לוי, ולראש עיריית ירושלים מר קולק. קיומה של התערבות זו אמנם הוכחש, אבל כל הסימנים מעידים על היותה עובדה. התערבות פסולה זו באה לחוק את הגורמים התומכים בכיבוש ירושלים המזרחית ובסיפוחה לישראל. אנו מגנים התערבות זו וקוראים להפסיקה.

לגבי ביטולו של סימן 16 מ"דבר המלך במועצה", הנוגע לנושא קרקעות, ובאופן קונקרטי — לקרקע מסוג מתרוכה, אומר כי אמנם נכון שלסימן זה אין עוד תוקף אחרי קבלת החוק לתיקון דיני קרקעות (המרת מתרוכה), התש"ד—1960. אבל איזכור החוק מעורר פרק עצום מאוד מן המדיניות של הממשלות הקודמות והממשלה הנוכחית בישראל בענייני הקרקעות, פרק המטטין בנישולה וב-שליטת זכויותיה של האוכלוסיה הערבית מאדמתה. החוק לתיקון דיני קרקעות (המרת מתרוכה), 1960, שלל זכויות קולקטיביות של כפרים ערביים לגבי אדמות הכפר. הקרקע מסוג מתרוכה היתה אותה קרקע ציבורית השייכת לכפר כולו לצרכי כבישים, גרנות, מרעה, חטיבת עצים, שאסור היה, על-פי החוק שקדם לחוק זה, לשנות את ייעודה ולשלוש מתושבי הכפר המסויים את זכויותיהם הקולקטיביות. עם המרת סוגה של אדמה זו ניתן או למדינה לר-שום על שמה את האדמות הנ"ל, מבלי לשמור על ייעודה לצרכי הכפר עצמו. וכך נושלו הכפרים הערביים מאדמות תיהם, על-ידי המרת המתרוכה, בשטחים נרחבים, לאדמות המדינה, מבלי לחייב את המדינה לשמור על שטחים אלה לצרכי החינוכים של הכפר, להתפתחותו, לשיקום תושביו, למוסדות הציבור שלו וכו'. התהליך הזה עודנו נמשך, ועם ביטול הסימן הזה ב"דבר המלך במועצה", אנחנו חוזרים ותובעים את שמירת הזכויות של הכפרים הערביים באדמות האלה, שהן אדמותיהם המיועדות לצרכיהם הציבוריים, לצרכי התפתחותם, ואת הפסקת התהליך של גירושם על-ידי המרת הסוג מתרוכה כדי לאפשר שימוש אחר. יש לקבוע את שייכותן של אדמות אלה לכפרים, לצרכי הכפרים ולהתפתחותם.

בסיום הצעת החוק מסמנת, ולא בהיסח הדעת, כמה סעיפים ב"דבר המלך במועצה" שאין מבטלים אותם, שלא הגיע הזמן לבטל אותם, ובין היתר מסמנים את סימן 82. זה סעיף שיש לשמור עליו. אני מסכים שאין לגעת בו. זהו סעיף הקובע שהשפות הרשמיות בישראל הן עברית וערבית, לאחר שנמחקה האנגלית מתוך הסעיף הזה בפ-קודת סדרי השלטון והמשפט כבר לפני שנים רבות. אמנם הסעיף הזה נשאר וטוב שנשאר. אבל המציאות היא שמוסדות השלטון אינם מכבדים בכל שטחי החיים את השפה הערבית כשפה הרשמית, כפי שמחייב החוק. משר-דים שונים מתעלמים מכך ומאלצים את האזרחים הערבים להשתמש בעברית במגעים אחר. ביטול כבישים הרא-אפילו של המדינה מתעלמים מכך מהשפה הערבית. אפילו כשמוביל הכביש לכפר ערבי, לא תמיד כותבים על השלט בשפה הערבית. לא תמיד אפשר לשלוח מברק בשפה הערבית. חמורה עוד יותר היא העברתה, מלפני כמה חודשים, בקריאה טרומית, של הצעת חוק של חבר-הכנסת שמיר בעניין השפה העברית לוועדה. אחד מסעיפיה של הצעה זו הוא מחיקתו של סימן 82 ב"דבר המלך במועצה", ומטרתו לבטל את מעמדה הרשמי של השפה הערבית כשפה רשמית. האוכלוסיה הערבית תובעת שיכובדו באופן מלא זכויותיה, ולא רק שאורחיה הערבים יוכלו להשתמש בשפת-האם שלהם אלא גם שהמדינה תכבד את חובתה,

החוק הזאת, כי אנחנו מוכרחים לעשות בדק בית בספר החוקים שלנו. חוק שאיננו מופעל הוא גרוע יותר מאי-קיום של חוק. זהו צעד בכיוון הנכון.

בכפוף להערות שהשמעתי ומתוך חרדה שמא נטעה פה ושם, אני מסכים שהחוק יעבור לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
רשות הדיבור לחברי-הכנסת ורהפטיג, אחרון הנוא-מים.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :
ברשות היושבת-ראש, מורי ורבותי, גם אני חייב בהתנצלות על כך שלא הייתי די ער לכך שהחוק הזה יבוא היום. חשבתי שיש הרבה זמן ולא התכוננתי די הצורך. רק ברגע האחרון תפסתי שהחוק הובא. אסתפק בכמה הערות קלות.

תופיק מזבי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
זוהי עבודת הכנסת. את החוק הניחו רק בשבוע שעבר. הוא לא היה בסדר-היום, והיום הביאו אותו באופן פתאומי.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :
זהו חוק קל שבעצם איננו כל-כך קל כי הוא בא לבטל כמה סעיפים, שכמה מהם זקוקים לבידור מעמיק אם ניהן לבטלם או לא.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
מדובר בביטול רטרואקטיבי. האם זה אינו משפיע על מה שקרה מאז ? איך אפשר לבטל באופן רטרואקטיבי ?

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :
לגבי סעיפים מספר הייתי מעדיף הליכה בדרך אחרת. אם יש בעיה הזקוקה להסדר חוקי, אין די בביטול דבר שהוא כאילו מיותר אם אין מציעים דבר אחר במקומו. הוועדה שאליה תועבר הצעת החוק תצטרך לעבוד עבודת נמלים ולבדוק כל סעיף וסעיף. לדוגמה, אתם מציעים לבטל את חוק הסחר הימי הבריטי. אבל יש הרבה בעיות בחוק הסחר הימי הבריטי שאינן מוסדרות בחקיקה שלנו. ייתכן שהגיע הזמן שנשלים את החקיקה בעניין זה, לא רק בחוקים חלקיים כפי שעשינו עד עכשיו אלא בחוק מקיף יותר, כדי שלא להזדקק לחוק הבריטי. אבל לבטל את חוק הסחר הימי הבריטי, כיוון שלא היה בשימוש ומעולם לא השתמשו בו, זה עדיין לא פתרון הבעיה. לפעמים יכולות להתעורר בעיות. ייתכן שהיה עדיף לעשות בעניין זה עבודה יסודית, לעשות קונסולידאציה של החוקים הימיים ולראות מה חסר, מה לקוי, ולהשלים בהתאם לכך, ולא לבטל ולהשאיר לאקונה כלשהי.

אני עובר לסימן 153 (1) ו-(2) הנוגע לסמכות של בתי-הדין הרבניים בענייני מעמד אישי. נכון שחוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג—1953, בלע את הסעיף הזה, אבל הוא איננו כל-כך מפורט בעניין המעמד האישי. לא אחת, עד כמה שידוע לי, מסתמכים עדיין בתי-משפט, או בטיעון או בפסיקה, על הפירוט הקיים דווקא בסימן זה. צריך לעשות בדיקה מאוד מפורטת כדי לראות אם אמנם אפשר כבר לבטל את זה או שזה עדיין דבר שמשתמשים בו בפסיקה, ובכל אופן לא אחת מסתמכים עליו. לכן אני מסופק אם הגיע הזמן לע-שות זאת.

יוסף רם (הליכוד) :

חשבתי שאנחנו נמצאים בכנסת.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
בסעיף 7 כתוב ש"פקודת הסרסורים" מתבטלת. אין מדובר בסרסור לדבר עבירה אלא במתווכים. בדברי ההסבר יש הנמקה לכך — הפקודה אינה מופעלת הלכה למעשה. צריך לשאול למה היא אינה מופעלת הלכה למעשה. האם יש הוראה חוקית אחרת ?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
בגלל השם.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
זו סיבה טובה ומספקת.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אם מבטלים סעיפים או חוקים מפני שאינם מופעלים הלכה למעשה, אני יכול להציע עוד סעיפים אחרים בספר החוקים שלנו שאפשר לבטלם, כמו הוראת החוק בעניין עבירות מיניות מסוימות — משכב זכר ומשכב בהמה. גם הוראות אלה אינן מופעלות הלכה למעשה, ומשום-מה לא נמצא העוץ לבטלן.

שרי-המשפטים מ. נסים :
יש הצעת חוק.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
אפשר היה, בהודמנות זו, לבטל הוראות אלה פה. אם מבטלים את פקודת הסרסורים, את פקודת הדרכים והמפ-עלים בכפר או פקודות אחרות, משום שאינן מופעלות הלכה למעשה, אפשר היה לקחת את הסעיפים המונחים כאות מתה בספר החוקים שלנו — ברור, מתוך שיקול דעת — ולבטלם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
הקואליציה הוואת לא רצתה לבטל זאת. הצעה כזאת הובאה לכנסת ולא רצו לקבלה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
הקואליציה הזאת, הבאה לבטל חוקים, היתה צריכה גם לבטל חוקים הקובעים גורמות מיושנות, גורמות שאינן מופעלות הלכה למעשה, לפי הנחיות היועץ המשפטי. באותה הודמנות שמבטלים סעיפים כאלה היה צריך גם לשקול את הוצאתן של גורמות ארכאיות, שאיש אינו מפעיל אותן ואינו חולם להפעיל אותן, מספר החוקים שלנו.

בכפוף להערות אלה, צריך לברר על הצעת החוק, אם כי אני חושב שעלינו לעשות את המלאכה, כאמור, בזהירות מרובה. צריכה להיות מערכת בתוך הבית הזה — ולא רק בממשלה — שתהיה בטוחה שאחרי הביטולים האלה לא יהיו תקלות משפטיות, פיקציות משפטיות או לאקונות רטרואקטיביות השוללות את הבסיס החוקי של זכויות שהיו יפות בשעתן. אני מקווה שוועדת החוקה, חוק ומשפט תדע להתייחס לחוק הזה ביתר רצינות מן המליאה. הסיעה הגדולה באופוזיציה, המקווה לחזור לשל-טון, מיוצגת כאן עתה, בחוק שמן הדין היה שהרבה אנשים יאזינו ויקשיבו לדיון עליו, על-ידי איש אחד. הם, כנראה, יפעילו חוק זה, חוק שהם עצמם יזמו אותו. אם אפשר פעם אחת לתת קומפלימנט לממשלה הזאת, הרי שזה עכשיו. אני שמח שהממשלה הגישה את הצעת

מינתי צוות במשרד המשפטים, שתפקידו לעשות סריקה כללית כדי לראות היכן מצויים עדיין שרידים של חקיקה עותמאנית. נמצאו כמה שרידים שעודם בחוק. חלק מהם מתבטל כאן; חלק מהם לא יכולנו לבטל מפני שיש צורך בחוק מחליף; וחלק יתבטל בעתיד הקרוב, כמו למשל חוק לחוזה הביטוח, כאשר ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת תסיים את עבודתה בו. מכינים כבר הצעות חוק שונות, כמו למשל חוק הסחר הימי, כדי שאפשר יהיה לבטל את החוק העותמאני, שדרך אגב אינו מופיע כאן ואינני יודע מנין שאבת זאת, חברה הכנסת ורהפטיג. קיבלתי מהצוות דינ-חשבון מלא, יסודי ומע-מיק ביותר, ואנחנו נתחיל להפעיל אותו. אינני יודע מתי זה יסתיים. אבל אם העבודה תופעל לפי הקווים שאני רואה אותם כנכונים, יש להניח שחלק יעשה עוד בכנסת הזאת, וחלק אחר — בראשית הכנסת הבאה. ואז נמחק מספר החוקים של מדינת-ישראל את שרידי החקיקה העותמאנית.

יש גם חקיקה בריטית. חלק מן החקיקה הבריטית, ראוי לו שלא יהיה בספר החוקים של מדינת-ישראל, כמו למשל דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל. זו היתה החו-קה של התקופה המאנדאטורית. אבל לא רק זאת. היו כמה חוקים של הלאומי את קיומנו כאן לא אדמתי ישראל. חלק בטלו אוטומאטית מכותה של פקודת סדרי השלטון והמשפט, וחלק עדיין לא בוטלו. בהצעת חוק זו תמצאו כמה חקיקים מהתקופה המאנדאטורית, שמן הראוי היה שיתבטלו ביום הקמת המדינה. יש חלק הנמצא בספר החוקים שלנו, אבל אינו מופעל או שאבד עליו כלל או שאינו בריכות קיום. לא נאה הדבר ולא צריך שבספר החוקים של המדינה יימצאו חוקים שהם בבחינת לצור על פי צלחת — — —

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
השנה הפעלנו את פקודת הומן, בקיץ.

שר-המשפטים מ. נסים:
לא מוצע לבטל זאת כאן. בדבר המלך במועצה יש כמה סימנים, שעם כל הרצון למחוק אותם, אי-אפשר להציע לבטלם. עניין השפות הרשמיות, למשל, עד שה כנסת לא תקבל את הצעת החוק הנדונה כעת בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, אי-אפשר למחוק את הסימן הזה. אני חושב שהשפה הערבית צריכה להיות שפה רש-מית במדינת-ישראל.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
החוק הזה מבטל אותה.

שר-המשפטים מ. נסים:
חברה הכנסת טובי, האם אתה באמת חושב שכאשר הצעת חוק מועברת לוועדה היא כבר מתקבלת ככתבה, כלשונוה, כדמותה וכצלמה? האם אין עושים בוועדה תיקונים? וראוי שיעשו תיקונים בוועדות. נציגו של משרד המשפטים בוועדת החינוך והתרבות קיבלה הנחיה לעמוד על עניין השפה הערבית.

ובכן אני אומר, יש כמה דברים, למשל הסמכויות של בתי-הדין המוסלמיים, שלגביהם אין תחליף לדברים הכלולים בדבר המלך במועצה.

עם כל הכבוד, חברה הכנסת ורהפטיג אומר שלא צריך היה לבטל את דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל (הכותל

צודק שר המשפטים המציע שלא לבטל את סימן 55. עד כמה שידוע לי, ממשלה זו התחייבה לחוקק חוק בעניין זה ולחוק את בית-הדין המיוחד. יהיה זה טוב אם היא תמלא את המוטל עליה כדי להפעיל את בית-הדין המיוחד, הדרוש מאוד.

אני חושב שבסימן 64 (3) יש בעיה לא מוסדרת, וזאת הבעיה של אורחי ישראל שהם תושבי-חוץ, או שאחד מהם תושב-חוץ. עניין זה זקוק לחיווק בחקיקה, ולכן אני אומר שביטול הסימן הזה ללא החלפתו או חיווקו בדרך חקיקה אחרת יוכל לגרום לנו בעיות.

אינני יודע אם סימן 67, בעניין סמכויות הקונסולים, הוא סעיף שדי בכך שנשאירו, או שצריך פעם אחת להס-דיר את הבעיה הזאת. קיימת בעיה של קונסוליות המנצ-לות, לפעמים, לא כליכך לטובה את הסמכויות האלה וגם נכנסות לפעילות פוליטית שאינה בסמכות. צריך היה להסדיר זאת כבר לפני הרבה שנים. ייתכן שפה יש מקום להסדיר זאת בחקיקה, ואז אפשר יהיה לבטל את הסימן הזה.

אני מסכים עם חברה הכנסת טובי שהבעיה של השפות הרשמיות צריכה הסדר חוקי. אני בעד זה שיבטיחו בחוק את זכות השפות למיעוטים גדולים, אם כבר עושים עבר דה יסודית, מוטב לזרז את העניין הזה של חוק השפות.

לבסוף אני רוצה לומר משהו בקשר לסעיף 5 בהצעת החוק, בעניין הכותל המערבי. דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל (הכותל המערבי), 1931, היה מאוד פוליטי בשעתו. אבל יש שם סעיף אחד חשוב, שהסמכות על הכותל המערבי היא של הרבנות הראשית לישראל. עדיין לא הסדרנו עניין זה בחקיקה שלנו. בחקיקה שלנו אנחנו מסתמכים על החוק של מקומות קדושים והתקנות שתיקן שר הדתות, שזה מקום קדוש. הסמכות על הכותל המערבי היא בידי הרבנות הראשית בהסתמך על דבר המלך במועצה (הכותל המערבי). נכון הדבר שאכן הגיעה השעה להחליף זאת. קיימת שם בעיה של הכותל המערבי, הרה-הי וכו'. צריך להחליף את זה בחוק, אבל אינני יודע אם הגיעה השעה להשעל סתם את הקיים.

אני מדגיש שיש פה עוד סעיפים שלגביהם הייתי אומר שהשיטה של חקיקה, והחקיקה ממילא מבטלת את הקיים, היא בריאה הרבה יותר מאשר ביטול תוך כדי השארת חלל ריק, אפילו באיוו שהיא פינה.

אני יודע שביקשתי רשות דיבור די מאוחר, ללא די הכנה. את הערותי המפורטות אמצא בכתב לוועדה שת-פל בה.

ח"ר ש. ארבל-אלמולוני:
רשות הדיבור לתשובה לשר המשפטים.

שר-המשפטים מ. נסים:
גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, אומר רק כמה משפטים. אני רוצה להבהיר שעל הצעת חוק זו עבדנו במשרד המשפטים כמה חודשים, וכל אחד מן הסעיפים או החוקים המוצעים כאן לביטול נבדקו "שבעה נקיים", גם לגבי השאלה אם לבטל אם לאו וגם לגבי המועד של הביטול.

הגיע הזמן שספר החוקים של מדינת-ישראל יהיה מגופה יותר. הוא צריך להיות מגופה יותר, קודם-כול מחקיקה עותמאנית. לא ייתכן ש-32 שנה לאחר הקמת המדינה יהיו עדיין שרידים של חקיקה עותמאנית, ולכן

מטרתה של הצעת החוק הזאת. ותבוא שעתה של המלאכה, מלאכת הניפוי הבאה. זו מלאכה מסוג אחר.

והדבר האחרון, כפי שאמרת בראשית דברי, עבדנו עבודה יסודית, בדקנו ישר והפוך כל הצעה מההצעות המופיעות כאן, מצאנו שהן ראויות למחיקה, לביטול. אם ועדת החוקה, חוק ומשפט תבדוק ותמצא שראוי לוותר על אחד הסעיפים המוצעים לביטול, שראוי לשנות תאריך, האם קיימת בעיה? הוועדה תדון, נציגו של משרד המשפטים יהיו נוכחים, הם ישמיעו את דעתם, וכל אשר תחליט הוועדה — כן יקום, כמובן באישור מליאת הכנסת.

אני רואה בחוק הזה חוק חשוב מאוד בתרבות החקיקה במדינת ישראל. הייתי אומר שזהו פרק חשוב בחקיקה של מדינת ישראל. אנחנו מוחקים דברי חקיקה שאבד עליהם כלח, דברים שהיו זרים ומוזרים לנו, למדינת ישראל ול- ישוב היהודי, גם בימים ההם, וגם דברים שאין להם מקום בספר החוקים של מדינת ישראל.

אשר על כן, גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הד"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

מאחר שלא נשמעה הצעה אחרת, יש לפנינו הצעה אחת: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני מעמידה אותה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק לביטול דינים שנושנו, התשמ"א—1981, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה מחר בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

המערבי). זה דבר משפיל שבמדינת ישראל עדיין קיים דבר מלך כזה, האוסר הצבת כיסאות בכותל המערבי, הקובע שעות שבהן מותר ליהודי לבקר בכותל המערבי ואוסר את התקיעה בשופר ליהודי. זהו הדבר הראשון שהייתי עושה ביום קום המדינה, גם לפני שהכותל המערבי היה בהחזקתנו ובריבונותנו. זהו חוק מאוס, שצריך לסלוד ממנו רטרואקטיבית, לפחות מיום קום המדינה. העניין של הסמכות של הרבנות הראשית איננו שקול כנגד ביטול דבר המלך במועצה המאוס והמבחיל הזה. אתה היית שר הדתות. האם הסמכות היתה בידי הרבנות הראשית? ממילא היא היתה בידי שר הדתות. עם כל הכבוד, הטיפול בכותל המערבי הוא בידי משרד הדתות הלכה למעשה, גם אם קיים דבר מלך כזה.

זרח ורהפטיג (חזית תתית לאומית) :
זה בסמכותה של הרבנות הראשית.

שרי-המשפטים מ. נסים :

בכל הכבוד, אני יודע את זה במישרין, הטיפול בכותל המערבי נעשה אך ורק על-ידי משרד הדתות. יכול להיות שזה לא חוקי. אבל הלכה למעשה — זה בידי משרד הדתות. אינני אומר שזה טוב. אבל להשאיר שריד ופליט לדבר מלך כזה — ממך לא ציפיתי לכך, מורי ורבי הד"ר ורהפטיג.

אני רוצה להעיר עוד הערה או שתיים ובזה אסיים. איננו באים לברור סעיפים, לקטוף אותם מחוקים ולהגיד: אלה סעיפים לא יפים, לכן בואו נבטל אותם. לא זאת השיטה, זו גם איננה כוונתה של הצעת החוק הזאת. קודם לקחנו את דבר המלך במועצה, מה ראוי לבטל ממנו, וזה מוצע. אחר-כך לקחנו חוקים שלמים או מה שנשאר כשרידי חוקים, ואת אלה אנחנו מבטלים. יש בוודאי בספר החוקים שלנו עוד הרבה סעיפים שראוי לבטלם. לא זו

הישיבה ננעלה בשעה 18:15.